

ימצא^צ אם לא חזר ונתנו לנכרי במתנה גמורה קודם הפסח בלי שום תנאי ועל דרך שנתבאר למעלה^{צא}.

ואם החמץ הוא עדיין ברשות הישראל שלא נתנו עדיין ליד הנכרי אסור לו ליתנו לו כדון כל איסורי הנאה שאסור ליתן אותו לנכרי אבל אם כבר נתנו ליד הנכרי קודם הפסח אע"פ שהוא אסור בהנאה לאחר הפסח אף על פי כן אין הישראל מחוייב לפרותו מהנכרי כדי לבערו מן העולם שהרי אין מגיע לו שום הנאה ממנו שחמצו נחלט ביד הנכרי כיון שלא נתנו לו בעד חיובו אלא בתורת מתנה^{צב}.

תמב דין ביעור התערובת חמץ קודם הפסח ובו ל"ד סעיפים:

א כוית^א חמץ דגן גמור שנתערב במין מאכל אחר אם יש בתערובת הזה מעט חמץ חייב לבערו בערב פסח מן התורה^ב ואם לא ביערו עובר עליו בכל יראה וכל ימצא אף על פי שיש בזה התערובת יותר מכרי אכילת פרס^ג (פירוש ג') בציט' שהן חצי ככרי^ד) ונמצא שבפרס מהתערובת אין בו כוית חמץ ואם כן אפילו אכל כל התערובת בפסח אינו לוקה מן התורה^ה לפי שכוית החמץ הוא מעורב בכל התערובת ונמצא שששה באכילת כוית חמץ כדי שהיית אכילת כל התערובת שיש בו יותר מפרס^ו והלכה למשה מסיני^ז הוא שכל שששה באכילת כוית^ח יותר משהיית אכילת פרס בצמצום אינו חייב באכילה זו^ט מכל מקום לענין כל יראה וכל ימצא עובר עליו אף שכוית החמץ הוא מפורז בכל התערובת שיש בו יותר מפרס אף על פי כן כיון שכל חלקיו הן מונחין בכלי אחד^י ומעורבין במין מאכל אחד הרי הן מצטרפין זה עם זה לשיעור כוית^{יא} ואינו כמלך בהתערובת כיון שנגיש בו החמץ^{יב}.

ב ואם שכח ולא ביערו בערב פסח ונזכר בתוך הפסח חייב לבערו מן העולם לגמרי אע"פ שכבר ביטל את החמץ הזה קודם הפסח ויברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ כמו שיתבאר בס' תמ"ז^{יג}:

צא ראה לעיל ס' תמ ס"ג.

צב סעיף יב.

צט מ"א ס"ק ג ד"ה אבל אם.

סימן תמב

א כובזין ידעיל תורה (ג') חוב' י (ראה מבוא שם) דרפסו תולמו בת"ק הדר"ק מהר"ל של סימן זה, באיה שנינו לשון ודבוסת מ"מ וציונים. כן דרפס בת"ק כגדו מנהגותיו בדרע"ב תתלה ע' 117. עוקרי השגיגות וכן המ"מ וציונים ויעתקו לקמן בשו"ג^א (באותיות מדרגשות, כשאר המ"מ שברפסם ראשון).

ב משא"כ כשאין בו מעט, כגון מין בביתו (ברלקמן ס"ג) או שנתנים אותו רק קוואר (ברלקמן בענין המצות שלפני ס' תמב, שגם אימור האכילה מן התורה הוא רק בבית כבדי אכילת פרס. וראה שם בשו"ג, מכת"ב).

ג ח"י ס"ק א וס"ק ד (בתשובה) בשם הסכמת האחרונים. פ"ח ס"א ד"ה מ"ש דתערובת. משמעות מ"א רס"י תנא (וב"ה) מ"א כאן ריש הסמן, בשם כ"מ פ"ד ד"ה, אפילו בקוואר, אלא שבה לא קי"ל כוונתה, כרלקמן). וראה גם לקמן ס' בהג"ה, קוואר ריש ס"ק ג.

ד ראה לקמן ס' תריב פ"ד ב' דעות בזה, ובשל תורה חק' אחר המחמיר. וראה גם לעיל כנגד המצות שלפני ס' תמב, בשו"ג^א מכת"ב.

ח לכל השמות, חמץ משמט ר"ת וסעיף, שיתבאר לקמן ק"א ס"ק ג.

ו רא"ש תולין פ"ז ס' ל בשם רבינו חיים. מור יו"ד ס' צח בשמן. וראה לקמן ק"א ס"ק ו וס"ק ח דרבי קי"ל.

ז ראה רש"י סדר, א ד"ה פרס. פני יהושע שם ד"ה מאי כוית.

ח בב"א: אפילו בטינית.

ט משנה כריתות יב, ב כהנמים. רמב"ם הל' מאכלות אמורות פ"ד ד"ה. וראה גם לקמן ס' תריב ס"ג.

י ברלקמן סכ"ה, שנצטט זה אין דינו כפחות מכוית דלקמן ס' תמב ס"ג (אצל ראה ק"א שם ס"ק א ס"ד"ה והנה לתוספות, אם דינו כפחות מכוית לענין ביעור וראה הע"ב תתמג ע' 30).

יא מ"א ס"ק א.

יב בב"א: שטח חזק. משא"כ בבין בביתו, או שנתנים אותו רק לקוואר, ובצניזין לעיל. וראה הערות לשו"ע אר"ה הל' פסח.

יג סעיף א (במצא חתיכת חמץ בפסח). וראה ק"א שם ס"ק א ד"ה. והנה לתוס', משמעות דרא"ש (פ"ג ס"א), שגם בתערובת כוית כוית מכדי אכילת פרס אין צריך לברך על ביעורו כשביטלו (כמו בפחות מכוית, וברלקמן ס"ז). וראה הע"ב תתמג ע' 30.

הלכות פסח תמב

קג

ג ומדברי סופרים אפילו פחות מכוית המין שנתערב ויש בהתערובת טעם המין חייב לבערו¹ בערב פסח גזירה משום כוית שלם¹⁰.

ואם שכח ולא ביערו בערב פסח ונזכר בתוך הפסח חייב לבערו מן העולם לגמרי (אבל לא יבדל על ביעור זה שכל שאינו מבקר ממשות המין כוית אין צריך לברך אם כבר ביטל את החמץ הוזה קודם הפסח כמו שיתבאר בס' תמ"ו¹¹).

ואם עבר עליו הפסח ולא ביערו הרי כל התערובות הוזה אסור¹² באכילה מפני שיש בו טעם המין שעבר עליו הפסח¹³ אבל מותר ליהנות מכל התערובות¹⁴ רק שיפדה את האיסור שבו דהיינו שישער את החמץ שנתערב כמה דמים הוא שוה ויטול סכום דמים אלו וישליכם לאיבוד כגון לים¹⁵ או לנהר עמוק¹⁶ שלא ימצאו שום אדם.

ואפילו (א) יש בהתערובות הרבה המין יותר מכוית שהוא חייב לבער מן התורה ועבר עליו הפסח ולא ביערו הרי הוא מותר בהנאה¹⁷ על די שיפדה את החמץ שבו¹⁸ דכיון שהחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור בהנאה אלא משום קנס שקנסהו חכמים על שעבר עליו בכל ראהו וזה שמשליך דמי האיבוד ואינו נהנה ממנו אין לנו עוד לקנסו¹⁹.

קונטרס אחרון

(א) ואפי' יש בו כן¹ דעת העולות שבת² והאלי' זוטא³ בשם רמ"א⁴ ולבוש⁵, וכן משמע בט"ז⁶ וחי' יעקב בסוף סי' תמ"ז⁷, וכן הוא בפרי חדש שם⁸, ואף המ"א⁹ לא הסכים בהדיא עם הב"ח, אלא שהעתיק דעתו בשמו והרדעה לחלוק יחלוק, ואם היה מסכים עמו היה כותב דעתו בסתם ואח"כ היה רושם בשני חצאי לבנה מבטן מי יצאו הדברים, כדרכו בכל מקום כשמשכים לדברי הפוסקים שמעתיק¹⁰, אבל כאן לא עשה כן לפי שאינו מסכים עמו בבירור. ובס"ק מ"ה חלק עליו בהדיא¹¹ וכתב שאין להקל נגד כו' מכלל שלא הסכים עמו במה שהעתיק דבריו. ובלא הכי בדברי סופרים הלך אחרי המיקל¹² ובפרט שהמה רבים:

כ משנה ע"ז ממ, ב (לענין ע"ז). הנהגות מימנויות שם (לענין המין שעבר עליו הפסח). ומ"א סי' תמו ס"א (אף לפרושי הב"ח ומ"א שם ס"ק מב - עכ"ל לענין פחות מכוית). וראה לקמן סי' תמו ס"ב, שלענין המין בפסח (וכן לשאר איסורים חוץ מע"ז) אינה מועלת תקנה זו.
כא ש"ך י"ד סי' קל"ג ס"ק י.
כב אבל לא באכילה. וראה לקמן סי' תמו סס"א, שאם נתערב אחר הפסח מועלת הפדיה אף לאכילה.
כג רמ"א שם. לפרושי המ"א שם ס"ק יח. עולות שבת ופרוץ שם. אליה זוטא שם ס"ק כא. וז"י שם ס"ק נא ושאר אחרונים. וראה קרא ס"ק א. וכו' לקמן סוף סי' (ביותר מכו' ודוק עשיתו ככך) ומוקף סי' (כשאין בהתערובת אלא טעם החמץ) וכו' תמו סס"א (כשתערב אחר הפסח).
כד מ"ז סי' תמו ס"ק יח.

יד ר"ח וד"א סוסי' תמו ס"ק מב.
טו כדלקמן סכ"ח (בפחות מכוית המין בענין. ובתערובות נתבאר שם מנס החוב לבערו, מגזירה שמה יאכל. וראה העילב' תתמנ ע' 32).
טז סעף ג (דהיינו אפילו על פחות מכוית בענין, כדלקמן שם).
יז התערובות הוזה שנתערב קודם הפסח (או כפסח. ראה מור ושו"ע סי' תמו ס"א). ואם נתערב אחר הפסח, יתבאר לקמן סי' תמו סס"א.
יח הראב"ה סי' תיר. הנהגות מימנויות סוף הל' המין ונבזה. ב"ח ומ"א שם ס"ק מה (שנבטעם זה לא מועיל לענין אכילה מה שפירש את האיסור שבו).
יט אף שפחות מכוית בענין שעבר עליו הפסח אסור אף בהנאה, כדלקמן קרא ס"ק ב.

צינונים לקונטרס אחרון

שאפילו כשעובר על ב"י מהני כשמשליך כו'.
ז ס"ק נא.
ח ס"א, שחלק על הב"ח.
ט שם ס"ק מב, שהביא דברי הב"ח.
י ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל שכת.
יא המ"א שם חלק בהדיא על פרט אחר שברכרי הב"ח האלו.
יב ע"ז ז, א, והיינו אפילו יחיד נגד רבים בשעת הרחץ, כדלעיל סי' תלו קרא ס"ק ח וש"נ.

א לכללות קונטרס אחרון זה, ראה העי"ב (ירח"ק) ח"י ע' א ואילך.
ב סי' תמו ס"א, שחלק על הב"ח שכתב בסוף הסקין שם, שאם יש כוית לא מני בהשלת הנאה כו' כשתערובת היא לח בלח.
ג שם ס"ק כא.
ד ממשמעות דבריו שם סעף יא.
ה שם סעף יא.
ו שם ס"ק יח (שהוא מקור הטעם המובא כאן בפנים,

הלכות פסח תמב

קד

וכן (ב) יכול למכור כל התערובות לנכרי חוץ מדמי איסור¹⁰ דהיינו שלא ימול ממנו דמים רק מה שהתערבות הוא שזה בלא החמץ שבתוכו¹¹ דנמצא שאינו נהנה כלל מהחמץ ולא התירו לעשות כן אלא לאחר הפסח שאף החמץ עצמו שהוא בעין שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא מדברי סופרים אבל בפסח אסור למכור שום תערובת חמץ האסור¹² אלא אם כן נתערב יבש ביבש כמו שיתבאר בסיומן תמ"ז¹³:

ד' וכל זה כשיש בתערובת מעט החמץ דהיינו שאין בו ששים כנגד החמץ אבל אם יש בו ששים שבדראי אין החמץ נותן מעט בששים פעמים כמותו אם נכלל החמץ בהתערבות יפה יפה שלא נשאר בו חמץ משהו עומד בעינו בתוך התערובת מותר אפילו לאכול כל התערובת בתוך הפסח כמו שיתבאר בסיומן תמ"ז¹⁴ ע"ש כל פרטי דין זה:

קונטרס אחרון

(ב) זכר יבול¹⁵ בו הנה¹⁶ פרי חדש פסק כן אף בתוך הפסח¹⁷ לפי שכל איסורין לסתם יינן מדמינן להו כמ"ש הר"ן בפרק [ג] דע"ז¹⁸ שכן כתבו הראשונים ז"ל עכ"ל בסי' תס"ז סעיף [י]. אבל אנן לא קיי"ל הכי, אלא כמ"ש רמ"א שם¹⁹, והוא מדברי הר"ם שהובא במדרכי פרק כל שעה²⁰ והעתיקו במ"א סי' תמ"ה²¹ שכל שגוף איסור דאורייתא מעורב בו לא מהני תקנה זו מדמינן לין נסך והאי שנתערב ביו ביו ע"ש. וא"כ באיסור דרבנן כ"ע מודו דלסתם יינן מדמינן להו דאף יין ביין שרי, וכ"ש בדין חמץ שעבר עליו הפסח דקיל טפי מסתם יינן, שהרי הוא בטל בסי' לכ"ע ולרוב הפוסקים ברובא בעלמא²² וסתם יינן אסור במשהו מדינא דגמרא²³, וכימי בהדיא במ"א כא וחק יעקב סי' תמ"ה²⁴ דכל היכא דליכא איסורא דאורייתא לסתם יינן מדמינן להו אף בתוך הפסח. ומה שהזכיר רמ"א בסוף סימן תמ"ז²⁵ תקנתא דפריון, ולא הזכיר תקנתא דמכירה לנכרי, דהיינו משום דכוונתו למצוא היתר אף באכילה, כמ"ש המ"א²⁶ שכן משמע מלשון רמ"א:

לחוכו.

כו דללקמן שם ס"א"ב. סי' תמו סכ"ו. וראה ק"א כאן ס"ב.

כז סעיף ב, וק"א שם ס"ב ג.

כט סעיף כב. ואם לא נכלל פה יפה נתבאר לקמן שם סכ"ד"ה. ואם נתערב בתוך הפסח, ראה לקמן שם ס"א.

צינונים לקונטרס אחרון

ממשות), הביא (רמז תקס) את מ"ש ע"ז ה"ר מרדכי דטפה לחלוות דסביב החטה היא חמץ, וקיי"ל דיון ביין דאורייתא אסור למכור לנכרי חוץ מדמי איסור. וראה בקי"א לקמן שם, שהמחלוקת ביניהם היא אם הטיפה פסבדים החטה נקראת טעם ומותר, או ממשות ואסור (לעיל החולקים על הרשב"ם וראב"יה ור"ן הנ"ל).

יח ס"ק ו.

יט ראה ב' הדעות לקמן סי' תמו סס"א (כשתערב אחר הפסח), וש"נ.

כ תוספתא ע"ז פ"ח ה"ב. טור (בשם המפרשים, דלא כר"ת שם עג, א ד"ה יין ושורע סי' קלד ס"ב).

כא שם.

כב סוף ס"ק ז.

כג סעיף יא.

כד שם ריש ס"ק מה. ובי"ה לקמן שם סס"א (שפירית החמץ שנתערב אחר הפסח מועלת אף לאכילה).

כה רשב"י במשנה ע"ז ע"ר, א (לענין יין נסך). רב תנן שם (שהלכה כותיה בסתם יינן שנתערב ביו). ח"י סי' תמ"א ס"א; (בתנן בפסח כשהוא איסור דרבנן). וראה ק"א ס"ב ב' ובי"ה לקמן סוף ס"ו (ביותר ט"ו ודוך עשיתיו בכך) וסוף ס"ו (כשאין בתערובת אלא טעם החמץ) וסי' תמו סעיף פא (כשתערב אחר הפסח). **כו** בבב"א: שוהיה שוה התערובת קודם שפול החמץ

יג לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (יורות) ח"י ע' ה ואילך.

יד שמועלת המכירה לנכרי חוץ מדמי איסור ואפילו בפסח, ואפילו כשיש בו רק טעם החמץ נהוגין לשרוף בהתערובת כמבדיון דין (וכ"ש כשאין בו ממשות רק טעם החמץ, כמבדיון דלקמן סי' תמו ס"א"ב וסי' תס"ז סכ"ז).

טו (כב), ב' בסוף ריבוי הראשון. וראה לקמן סי' תמו קרי"א ס"ק ב' שבי"ה גס דעת הרשב"ם והראב"יה שהובא במדרכי ובהנחות מיימוניות.

טז שאפילו כשיש בו רק טעם החמץ נהוגין לשרוף הנה (ולא למכור בתוך הפסח), וכשיש ממשות מדה גס השו"ע (סי' תמו ס"א) שאסור מדינא דלא כרשב"ם וראב"יה ור"ן הנ"ל), ונתבאר בקי"א לקמן שם.

יז שאחר שהביא (רמז תקנה) את תשובת רבינו יחיאל מפרשי שמח"ר למכור לנכרי תהנוגלת שנמצא בה חטה כבישול (שאין שם רק טעם ולא

הלכות פסח תמב

קה

ה אבל לכתחלה אסור לבטל חמץ בששים קודם הפסח (ז) במתכוין כדי לאכלו בתוך הפסח? מפני שהוא כמבטל איסור בידים²⁴ ואע"פ שקודם הפסח עדיין שעת היתר

קונטרס אחרון

(ג) במתכוין כדי כן כה כתבו הב"ח²⁵ והמ"א בסי' תמ"ז²⁶ ועולת שבת בסימן תס"ד²⁷ וצמח צדק בסי' פנ"ו²⁸, והחך יעקב עצמו הסכים לדבריו²⁹. וכן הוא דעת הטור סי' תנ"ג³⁰ שכתב ואין כאן מבטל איסור כיון שאינו מתכוין כדי לבטל, משמע דבמתכוין כדי לאכלו בש"ס שכתב שם בשם תשובת הר"ן³¹, הביאה הב"י סי' תס"ז³². וכ"כ הרשב"א בתשובה³³ הביאה המ"א בסי' תמ"ז³⁴. וכן הוא דעת מהר"מ³⁵ (אף דלא קי"ל כותיה במה שמחמיר בשאינו מתכוין), הובאו דבריו בתשובת הרשב"א סי' תל"א. וכ"כ הפרי חדש בפשיטות בסימן תנ"ג³⁶ ע"ש.

והנה לפי ראיות הטי"ז³⁷ יהיה מותר לערבו בידים כמו בסוכה³⁸, וזה ודאי אינו. וכ"כ בהדיא בש"ע וכל האחרונים בסי' תנ"ג³⁹ דנהגו לנקר הרחיים מקמח חמץ הנדבק בהם, ובודאי יש ס' בקמח הנטחן נגד קמח הנדבק ברחיים, ואם מעיקר הדין היה מותר לערבו בידים לא היה מקום להחמיר לנקרו⁴⁰. ואם חששו להאומרים⁴¹ דקמח בקמח נקרא יבש ביבש, כבר נהגו מחשש זה לאפות הכל קודם הפסח⁴² כמבואר בחך יעקב שם⁴³. וכ"כ בש"ע סי' תנ"ב⁴⁴ עיין במ"ש שם בפנים⁴⁵ ובחך יעקב שם ס"ק י"ח ופרי חדש שם⁴⁶. וכן מסתבר באמת⁴⁷, דאלי"כ יהא מותר לערב חלב בתוך קידירה שמרתיחין בה מים לבשל שם בשור במים אלו עם מעט החלב שנחבטל בסי' במים קודם שנתן שם הבשר כיון שאין כאן איסור עדיין⁴⁸, וח"ו ישתקע הדבר ולא יאמר, ועיקר

ביבש, ראה לקמן ספ"ו וספ"ו וס"ו תנ"ג. לא כבצה ר', ב. ראה מור ושו"ע י"ד סי' צ"ט ס"דו פרי"ד ר' ז. וראה גם לקמן ספ"ו וס"ו ב"ה. סי' תמו מ"ב וס"א. סי' תב"ס. סי' תנ"ג ס"א. סי' תק"ס. סי' תר"ב ס"ב ב"ה.

ל משמעות הטור סי' תנ"ג. שו"ת הרשב"א סי' תפ"ה. שו"ת זוהרים מרומבורג (לבוש סי' שלב. שו"ת הרשב"א ח"א סי' תתל"א). בי"ח סוס"י תמו ריש ס"ו. ח"א סי' תמו ס"ק ג' (שהעתיק את דברי הב"ח). פרי"ח סי' תנ"ג. דלא כס"ו ס"ק ג'. ח"ד סי' תמו ס"ק ג' בשם האחרונים. וראה קרא ס"ק ג' ולענין חטים שנערכו יבש

צינים לקונטרס אחרון

ונתערבו בסי' וטוחן יחד. לו סעיף ג. לח סי' תמו ס"ק ה, וסי' תרבו ס"ק ב. לש אלא ודאי תחם שאני, בדלקמן בסוף הקריא. וראה שו"ת ציני ח"ב סי' נ"ה. שרי חמד כללים מערכת א"ב. מ ולקמן שם סכ"ט. מא ראה לקמן שם ס"א, שמעיקר הדין אין צריך לנקרם (שהרי אין כוונתו לטחון כדי לבטל, בדלקמן שם ס"ח). ומ"מ אם מעיקר הדין היה מותר לערבו בידים אפילו כשמתכוין לבטל, לא היה מקום להחמיר לנקרו. מב דעה הב' דלקמן סי' תמו ס"א, שלדעה זו חוזר וניערור בפסח בדלקמן סי' תנ"ג ס"ט. מג שאז לדברי הכל חיי לח בלח ואינו חוזר וניערור, בדלקמן סי' תנ"ג ס"ט וס"א. מד ס"ק יג (שמעטע זה בעל נפש יחמור לעצמו, ובדלקמן שם ס"ט). וראה טור סוס"י תנ"ג וס"א שם ס"ק א (שכן נהגו המדקדקים). מה ראה הערו"ב (ירוש' ח"י ע' ד). מז סעיף ו, שלא יהנה ממי הגעלת הכלים דהוי כמבטל איסור בידים. מו סעיף א ד"ה ואבתי. מז שאסור לבטל בידים אפילו בזמן ההיתר. מח בדלקמן סי' תמו ס"ב, שמותר דוקא כשאין כוונתו לשתות עם בשר, ויש"נ.

כה לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הערו"ב (ירוש' ח"י ע' ז' ואל"ך). כו כאן סי' ולקמן סי' תמו ריש ס"ו (אלא שהוא אסר מטעם דיש אומרים שבפסח חוזר וניערור. ראה הערו"ב ירוש' ח"י ע' טז). כז ס"ק מב. כח סעיף א ד"ה ואם. כט הובא במ"א סי' תמו ס"ק מה. שאסר אפילו כשאינו מערבו על מנת לשתות בפסח אלא כדי לתקן היין (ובזה לא קי"ל כותיה, בדלקמן סי' תמו ס"ב). ל בסי' תמו ס"ק לד (ושם ציין למנחת יעקב כלל ס' ס"ק א: שנתקן החלב לתוך היין הוא חפץ בחלב עצמו להשיש תוך היין א"כ שפיר מקרי מבטל איסור לכתחלה). ובסי' תב"ס ס"ק יח. לא לענין חטים נשונים מאכילת עכברים שנערכו, שיכול לטחון הכל ביחד, ובדלקמן שם ס"ח. לב סי' נ"ט, שאסר אפילו לטחון חטים מבוקעות עם חטים שאינם מבוקעות (ובזה לא קי"ל כותיה, בדלקמן שם). לג ד"ה תב"ס ה"ן. לד ח"א סי' תפ"ה, לענין חטין שנחתמו שנערכו בחטין מרובים שאסור להוסיף עליהם עד ס' ולטחון, ובדלקמן תנ"ג ס"י. לה ס"ק מה. לו בשו"ת (לבוש) סי' שלב, לענין חטים שנחבטו

הלכות פסח תמב

קו

מכל מקום כיון שהוא עושה כן כדי לאכלו בשעת איסורו³² דהיינו בתוך הפסח הרי זה כמבטל איסור אבל מותר לבטל החמץ בס' קודם הפסח (ו) כדי להשהותו עד אחר הפסח³⁷ דכיון שהוא מבטלו בשעת היתר כדי לאכלו בשעת היתר אין כאן מבטל איסור: ז במה דברים אמורים בדבר שאין דרך (ח) תיקון עשיתו על ידי תערוכת חמץ רק שהוא רוצה לערב בו חמץ באקראי בעלמא כדי שלא יצטרך לבעור אבל דבר שדרך עשיתו

קונטרס אחרון

ראייתו של הט"ז היא מסי' תרכ"ו¹, כבר תירץ שם המ"א² בשם הר"ן³ בטוב טעם ודעת. ופשיטא שאין לסמוך על הט"ז חזק יעקב⁴ נגד מהר"ם ורשב"א ור"ן וטור ובי"ו ורמ"א בדרכי משה וב"ח ומ"א ועולת שבת וצמח צדק וחק יעקב⁵ ופרי חדש:

(ד) כדי להשהות בו כן⁶ דעת הטור⁷ והב"ח סוף סי' תמ"ז⁸, וכ"מ בפרי חדש סי' תס"ז סעיף א'⁹ ולדברי האומרים¹⁰ דאינו חוזר וניער¹¹ ע"ש. ואף המ"א בסי' תמ"ז ס"ק מ"ה כתב שכן עיקר, אלא שמסכים שאין להקל נגד הרשב"א¹², והיינו משום שלא היה לפניו אלא דברי הב"ח שהכריע כהטור נגד הר"ר יונה, ולא רצה המ"א לסמוך על הכרעתו כיון שהרשב"א מסכים עם הר"ר יונה, אבל אכן שיש לפנינו דברי הט"ז חזק יעקב¹³ שפסקו כראב"ה¹⁴ ומורכי"ט להקל אפילו כדי לאכול בפסח, אף שבזה דבריהם דחיים מהסכמת רוב ראשונים ואחרונים (ומראב"ה אין ראיה כמו שיכתבאר¹⁵), מ"מ לענין להשהות לא נדחו דבריהם, והטור והב"ח והפרי חדש מסכימים עמהם להקל, וגם המ"א כתב שכן עיקר. והדריגין לכללין שבדברי סופרים הלך אחר המיקל¹⁶:

(ה) תיקון עשיתו בו כן¹⁷ כתב הרשב"א בתשובה¹⁸ בשם הראב"ד, הביא המ"א כאן¹⁹ בקוצר, והובאה באורך בב"י יו"ד סי' קל"ד בלי שום חולק ע"ש, ופסק כן בשע"ש²⁰. וכ"כ הרא"ש בשם הראב"ד בפרק ה' דע"ז סי' ל'. וכ"כ רבינו ירוחם²¹, הובא במ"א²², וזהו ג"כ כוונת הרא"ש ע"ג רבו (ששמנו הוציא רבינו ירוחם דבריו) [ב]מה שכתב גבי אלמור"י אבל לעירובי ולשהויי לא, והובא במ"א ס"ק י"ד, וכתב על זה עיין מ"ש סעיף א', ר"ל שבסעיף א' הביא דעת הרשב"א ורבינו ירוחם, ומדבריהם נלמוד טעם למה אסור לעירובי בו, הרי הטור בסוף סי' תמ"ז מתיר לעירובי

לב פרח"ט סי' תנ"ג שם.

חסן ס"א ד"ה וא"ל. וראה פ"ד צמח צדק ע"ג, נד. ציוני ח"ב סי' נה.

גל שור כאן ובסמ"פ תמו. ב"ח כאן סי' ד"ה ומ"ש דמותר, ושם ריש סי' ד"ה ומ"ש אלא. פרח"ט סי'

צינונים לקונטרס אחרון

א שבושכך פסול מותר לבטל בידים.
ב ס"ק ג. ולקמן שם ש"ט בהג"ה, והתם הלכה למשה מסיני הוא.
גב ס"ק דסוכה (ה, א).
גג סי' תמו ס"ק טז, בשם אחרונים. וראה לקמן קורא ס"ק ד, שעכ"פ מצטרפין דעת הט"ז וח"י להתיר לבטלו כדי להשהותו.
גד סי' תמו ס"ק לד (בב"ל), וסי' תנ"ג ס"ק יח.
גה לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (ירוש"י) ח"י ע' טז ואילך.
גו סי' תמו, וגם כאן (שחולק בזה על רבינו יונה).
גז ריש סי' י, וכאן סי' י.
גח ד"ה וא"ל.
גט דעה הא' דלקמן סי' תמו ס"ב (בלח בלח. אלא שבפרי"ח, ומ"א ורשב"א דלקמן, מיידי בחטים שנתיערבו, והיינו) בדעה הא' דלקמן סי"ד שאין אומרים תחר וניער אלא לענין אכילה ולא לענין כיצור (אלא בדעה הב' שם סי"ח). וראה הע"ב (ירוש"י) ח"י ע' יז.
ס שאם חוזר וניער בוראי שאסור להשהות.

א בשו"ת ח"א סי' תפה, שאף להצניע מסתברא דאסור.
בב שנתבאר דעתם לעיל קורא ס"ק ג.
בג סי' חוב, בחטים שאין ביקוען ניכר ונתבטל ברוב, שמותר לזרוק מעט קודם הפסח והשאר מותר (כדלקמן סי"ז), ואין בזה משום מבטלין איסור לבתחלה דאכתי לאו איסור ניהור עד שיגיע הפסח.
בד רמז תקסט בהג"ה, ובי"ח סי' תסו סי' ד"ה כתב במרדכי, שהעתיקו דברי ראב"ה.
בעה לקמן סט"ז וקו"א ס"ק י, והתם שאני שכבר נתבטל ברוב יכש ביכש ומותר לאכלו בזה אחר זה (בשאר איסורים).
בז ע"ז ז, א.
בט לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (ירוש"י) ח"י ע' כא ואילך.
בח ח"ג סי' רד.
בט ס"ק א.
בז סעיף ג.
בא תחב"ב ח"ה (מן, סע"א).
בב סוף ס"ק א.
בג ס"ב סוסי"א.

הלכות פסח תמב

קז

הוא על ידי תערוכות חמץ¹⁷ כגון מוריים (פירוש שומן הגים¹⁸) שמשומן בו לחם קלוי¹⁹ אע"פ שיש בו ס' כנגד הלחם מכל מקום כיון שדרך תיקון המוריים הוא על ידי לחם הרי הוא חשוב ואינו בטל במוריים אפילו באלף²⁰ ולפיכך חייב לבדור מדברי סופרים קודם הפסח²¹ ואם לא ביערו ועבר עליו הפסח אסור אפילו בהנאה²² אלא אם כן פורה את החמץ שבתוכו או מוכר לבדור חוץ מדמי איסור שבו כדן חמץ שנתערב בפחות מ' ועבר עליו הפסח²³:

ז וכל זה כשיש בתערוכות ממשות החמץ אלא שנבלל יפה יפה ואינו ניכר אבל אם אין ממשות החמץ כלום בתוך התערוכות אלא טעמו בלבד כגון חבשיל שנתבשל בכלי אחד עם חמץ וקיבל טעם החמץ ואין בו כלום מממשות²⁴ אע"פ שאסור לאכלו מן התורה²⁵

קונטרס אחרון

ולשהיי²⁶, וכך פסק הב"ח ומ"א²⁷ ושאר אחרונים, אלא ודאי דהטעם הוא משום שדרך תיקון עשייתו כו', כמ"ש הרשב"א. והחזק יעקב²⁸ מפני שאין דברי המ"א חשובים בעיניו לדרקק בלשונו, לא השגיח על מ"ש עיין במ"ש בסעיף א', והשיג עליו שלא כדת ודברי המ"א ברורים.

וזהו ג"כ כוונת הבי"ש²⁹, שבשו"ע סי' תמ"ז³⁰ נראה שמסכים להאומרים דאינו חוזר וניעור וכאן³¹ אסר התריאק"ה בפסח, לפי שנמשך אחר דברי רבינו ירוחם הנ"ל שהעתיק בבי"ש³² תמ"ז³³ ואף רמ"א³⁴ לא הגיה עליו, אלא משום דהעתיק לשון רמב"ם סוף פרק ד', דמלשונו משמע אף דבר שאין דרך תיקון עשייתו כך אסור באכילה³⁵, אבל בתריאק"ה אפשר דמודה ליה, שהרי הרא"ש³⁶ וטור³⁷ העתיקו דברי הרמב"ם בדין התריאק"ה וברין חוזר וניעור פליגי עליה, כמבואר בסי' תמ"ב ע"ש בטור וב"י³⁸, וכ"כ שם הפי' חדש³⁹ שהיה דעת הש"ע. ואף אם נאמר דאין כן כוונת ומ"א בהג"ה⁴⁰, מ"מ לענין הלכה יש לנו לפסוק כרשב"א ורוב"ד ורא"ש ורבינו ירוחם וטושי"ע ומ"א ופרי חדש, ובפרט שביד⁴¹ הסכימו הכל לדברי הרשב"א, וגם הט"ז כאן⁴² אסור התריאק"ה באכילה. ואף החזק יעקב⁴³ לא התירו אלא משום דאשתמטייה כל דברי פוסקים הללו, שהרי לא הביאן כלל, ואלו ראה דבריהם לא היה משיג על המ"א כמ"ש.

מאכל אדם, ולכן מותר ע"פ להשוותו, מט"כ (כאן). ודפריש בין דין זה לדין מעמד דלקמן ס"י, ראה הע"ב (ירוש' ח"י ע' רענ).

לח רבינו ירוחם שם (מו, א). מ"א סוף ס"ק א. לט רא"ש שם ורבינו ירוחם שם (נח, ד), לפירוש המ"א ס"ק די. ואף שלא עבר על שיתויו אלא מדברי סופרים. והטעם נתבאר בקי"א ס"ק פ. מ ברעלוי ס"ג.

מא ראה מ"ט תענוים. מב לכל השיטות, חוץ משיטת הרמב"ם ופיעתו, שיתבאר בקי"א ס"ק ה.

לד דאבי"ד. הובא בשו"ת הרשב"א ח"ג סי' ריד, וברא"ש ע"י פ"ה סי' ל' (ולענין מוריים) רא"ש פ"ב מסי"א. א. רבינו ירוחם נתב"ה פ"ה (נענין מוריים, מו, סע"א). טור. מ"א ס"ק א' וס"ק די. פרי"ח סי' תמו ס"ד ד"ה ולענין. וראה קי"א ס"ק ה. תחלה לדר ח"ג סי' לו ס"ק מ. שער. תורה ח"ד ב, א. אחלי שם ח"ג ע' קסו. וראה שו"ת צמח צדק יו"ד סי' מ אות ב, להלך בין זה לזה שמערבין במכור להצילו.

לח ראה לעיל סי' שכא סי' לקמן סי' תריב ס"ד. לו רא"ש פסחים שם. רבינו ירוחם שם. מ"א שם. לז וכתה לקמן ס"ב לענין תריאק"ה (אלא ששם אינו

צינונים לקונטרס אחרון

בפסח, שהיא דעה חב' דלקמן סי' תמו שם. פב ס"ג ס"ד. פג סי' תמב. פד ד"ה ומ"ש רבינו ואני תמה. פה סי' תמו ס"ד ד"ה ולענין, שהקשה ותיקין כנ"ל דברי השו"ע מסי' תמב ס"ד לסי' תמו ס"ד. פו אלא שלדעת האומרים שאינו חוזר וניעור מותר אף התריאק"ה. פז סי' קלד ס"ג. פח סי' ק, שתריאק"ה שאני שהחמץ מעמידו. פט סי' יח, שחלק על המ"א שאסר במוריים.

עד וברעלוי בפנים ס"ה. עה סי' ק מה, שהתיר מעיקר הדין, וברעלוי קי"א סי' ק די. עו סי' ק יח. עז דעה הא' בסתם שבס"ד. לקמן שם סכ"ב. עח סעיף ד. ולקמן סכ"ב. וראה גם לקמן קי"א ס"ק יא. עט ד"ה ודוקא בתוך הפסח. פ כאן ס"ד, שלדעת האומרים שאין חוזר וניעור אף כאן מותר כשנתבטל קודם הפסח. פא שדעת הרמב"ם שאף שנתבטל חוזר וניעור

הלכות פסח תמב

קח

אין צריך לבערו מן התורה שהרי נאמר לא יראה לך ומעם חמץ זה המובלע בתבשיל (ו) אינו נראה לך ^מ.

ומכל מקום מדברי סופרים אסור לקיימו בפסח ^מ * מה שאין כן כשיש ממשות החמץ בתוך התערובת הרי גוף החמץ נראה לעין אלא שאין מכירין אותו ^מ מחמת שנשתנית צורתו על ידי התערובת. רגיל בו כל השנה ויולך ויאכלנו ^מ.

ואם שכח ולא ביערו בערב פסח ונזכר בתוך הפסח צריך לבערו מן העולם לגמרי ^מ אבל

קונטרס אחרון

ולכך השמטתי מתני' דכותה כו' ^מ, שזהו נכלל במה שכתבתי שדרך תיקון עשייתו כו' כמבואר ברישב"א ^מ, והעתקתיה במקומה קודם סי' תכ"ט:

(ו) אינו נראה לך בו' צ"מ כמ"א ריש סי' תנ"א בשם הראב"ן ^מ שכתב דתערובת חמץ אסור להשהותו משום דנראה הוא אלא שאינו ניכר, משמע דהטעם שאינו נראה שרי מדאורייתא, ואין לומר דנקרא מצוי לך, דאם יאכלנו ירגיש טעם החמץ, דא"כ אף בכלים שנבלע בהם חמץ הריבה ונותנים טעם בהמתבשל בתוכם יאסר להשהותן דנקרא מצוי לך אם יבשל בהם ויאכלו התבשיל ירגיש טעם החמץ, אלא ע"כ צ"ל כיון דעכשיו בשעה שאתה מחייבו לבערו אין ממשות החמץ מצוי בעולם אלא בלוע בכלי א"צ לבערו, וכל שכן ^מ בטעם הבלוע שאין שם ממשות החמץ כלל שאין צריך לבערו מן התורה כמ"ש החק יעקב ^מ.

* אך אין טעם נזכר במבואר בדבריו לחלק בין אכילה לביעור ^מ, לשיטת הרמב"ם ^מ ושו"ע ^מ דזה תלוי בזה, כמבואר במ"א ^מ, וכדמשמע בפרק קמא דביצה ^מ שהן למידין זה מזה. כבר תמה עליו בסי' צ"ה ^מ.

מה ח"י שם.
מו כדלעיל סי' תמ ק"א סי"ק יא בסוף ההג"ה, שמהצה
אע"ה מנעלת אלא בשל נזרי (או בכלים, כדלקמן
רס"ה תנא).
מז כמעט ה"ב דלעיל סי' תלא ס"ד. וראה לקמן סי"ב
דדיונו אפילו בנזקים שאין אסור לאכול אלא מדרבנן,
וש"ה.
מח ח"י שם. וכ"ה לקמן סי"ג וס"ב.

מג ח"א רס"ה תנא, בשם הראב"ן פסחים (קס, א),
לחלק בין תערובת לבין בלוע בכלי (וכדלקמן סי' תמו
ס"ג). ח"י סי"א, אף לענין טעמו ולא ממש. וראה ק"א
סי"ב, וכן אפשר לומר לכל השמות, חזן משבת ר"ת
וסתתו, שנתבאר שם. וראה גידול תורה (נ"ג) כ' ע' תעה.
וראה לקמן סי' תמו ק"א סי"א א' ר"ה והנה, שלדעת
הסבורים (שם ס"ג) שפחות מכות אין צריך ביעור, גם
כאן אין צורך ביעור משום זה.
מד ראב"ן ופ"א שם.

צינונים לקונטרס אחרון

צג פסחים (קס, ב), לחלק בין תערובת לבין בלוע
בכלי. הובא לקמן סי' תמו ס"ג.
צד ראה הצו"ח (וירח"ו) ח"י ע' בט ואילך.
צה סי"א, שכתב כן אף לענין טעמו ולא ממש.
צו ולכן נתבאר בפנים הטעם שהביא המ"א
מהראב"ן.
צז פ"ד ה"ח, וכדלעיל במנין המצות שלפני סי'
תכט, בשו"ע מכת"י.
צח סע"א (שהעתיק לשון הרמב"ם שם).
צט סי"א א.
ק, ז, ב.
קא כנראה חסר סיום ההג"ה.
קב שצריך לבער השכר שעושים מחטים ושעורים
כיון דטעם כעיקר דאורייתא.
קג סע"א, שמוכיח מדן שכר הג"ל לטעמו ולא
ממשו ולנתבשל בכלי חמץ, ומסיק להחמיר
בשניהם.
קד סי"א, שמביא מסקנת העולת שבת.

צ הנינו שיש מחלוקת במשנה אם איסור אכילתו
הוא מן התורה (ראה במנין המצות שקודם סי'
תכט דקיי"ל כחכמים, שרק ביש כזית בכדי אכילת
פרס יש איסור אכילה מן התורה), ויש מחלוקת אם
יש בזה גם איסור כל יראה (ראה לעיל שם בשו"ע)
מכת"י דקיי"ל בהרמב"ם שבמקום שיש איסור
אכילה מהתורה יש בזה גם איסור כל יראה), ואם
יש חיוב לבעור עכ"פ מדי"ס (ראה לקמן ק"א סי"ק
יב שאפשר שאף הסבורים שאין חיוב לבעור מ"מ
אסור להשהותו מגדירה שמו יאכלנו בפסח), מ"מ
נשמטו הלכות אלו כאן בפנים, שאין מזה נפקא
מינה למשע, כיון שדרך תיקון עשייתו כו'.
צא שם (לפירושו המ"א סי"א, א), שד' מינים
שבמשנה אסורים בכל אופן מדרבנן (אפילו
בטל בס') מטעם דרך עשייתו כד'.
צב לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הצו"ח (וירח"ו)
ח"י ע' כח ואילך.

הלכות פסח תמב

קמ

לא יברך על ביעור זה כיון שאין צריך לבערו⁽¹⁾ רק משום חשש תקלה שמא יאכל ממנו אבל הביעור מצד עצמו אין בו מצוה לא שייך לברך על מצות ביעור⁽²⁾.

קונטרס אחרון

דאיכא טעם האיסור אף שאין בו כלום מממשו לוקח וחייב כרת על כוית ממנו כמו על האיסור עצמו שהחיתר נתחפץ להיות כגוף האיסור כמ"ש התוס'³⁴ והרא"ש³⁵ סוף פרק גיד הנשה. וההיא דפרק בתרא דע"ז³⁶ טעמו ולא ממשו אין לוקין עליו מוקי לה במין במינו כמבואר שם, אי"כ פשיטא דעובר בכל יראה ובל ימצא על כוית ממנו³⁷, כיון שחייב עליו כרת, לפי שגוף ההיתר נעשה איסור אי"כ החמץ נראה ומצוי. והנה הטור בס"י תנ"צ³⁸ פסק כרבינו תם, שלא הצריך כוית בכדי אכילת פרס אף בשאר מינים דלא שייך טעמא דגרידא³⁹. וכי"כ הש"ך ביו"ד סי' שכו"י ס"ק י"ז, דלרא"ש וטור אי"צ כוית בכדי אכילת פרס משום דטעם כעיקר דאורייתא, והיינו משום שגוף ההיתר נתחפץ לאיסור, כמבואר בהרי"א ברא"ש סוף הלכות חלה ע"ש. ומה שבסימן צ"ח בטור יו"ד העתיק דעת רבינו חיים⁴⁰, כבר עמד בזה הפרי חדש ריש סי' זה⁴¹ ע"ש. ולפי זה היה נראה לפסוק כהעולת שבת. אף דעת הש"ע ומ"א בס"י ר"ת⁴² ס"ט מבואר בהדיא דלא חתשו לסכרת דת, אף להחמיר בשל תורה אם אכל ושבע⁴³, שהרי מבואר שם במ"א דדין חלה ובהמ"ז שוין לגמרי בין להקל בין להחמיר ע"ש, וכיון שפחות מכוית בכדי אכילת פרס אינו מברך בהמ"ז אפילו אכל הרבה הוא הדין דאינו חייב בחלה, דלא כמ"ש הש"ך ביו"ד⁴⁴. ובלאו הכי דעת הרמב"ם⁴⁵ ורש"י⁴⁶ דלא אלא אם כן אוכל ולא ממשו לאו דאורייתא⁴⁷. וגם דעת הראב"ד ורשב"א⁴⁸ ורי"ן⁴⁹ דאינו חייב אלא אם כן אוכל פרס שלם, דלא כר"ת ודלא כרבינו חיים, וכך פסק הפר"ת⁵⁰.

לפיכך העיקר בדין זה להקל במקום הפסד מרובה ולהחמיר במקום שאין הפסד מרובה⁵¹:

(ז) רק משום חשש בו ע"י במ"ש סי' תמ"ז פ"ג בעז"ה:

מט כרעילי סי' תל"ח ס"ד (לנבי ביעור שלאחר הפסח, נמצעם ששא יבוא לאכלו). לקמן סי' תמו קו"א ס"ק

א. וראה גם לקמן סי' נ"ג וס"ב.

ציונים לקונטרס אחרון

קח חולין צח, ב ד"ה רבא, קו חולין פ"ז סוסי"א לא, קז סו, רצ"ב. קח ראה מכירת חמץ כהלכות ע' שנה. קט ואם עירב אורו עם אחד מאלו המינים [דגן] ועשה מהן עיסה אם יש בה טעם דגן יוצאים בה [חובת מצה] וחייבת בחלה אע"פ שרובה אורו [שהאורו מצטרף לדגן]. וראה לקמן סי' תמו קו"א ס"ק א (ד"ה והנה לחוספות), שגם כאן בס"י תמב נראה כן מדברי הטור. קי ברלקמן שם סי', שרק בחטים ואורז אמרנו טעם האורו להגיר אחר החטים ונשתנה טעמו לטעם חטים. קיא שאין לוקין על פחות מכוית בכדי אכילת פרס. קיב ד"ה האנמם ואילך. קיג סי' ט, שלא לברך ברכת המזון אלא כשיש בקמח הגון כוית בכדי אכילת פרס מתעורבת הקטניות. וכ"ה סדר ברה"ג פ"ח ה"ד (שפחות מכוית בכדי אכילת פרס אינו מברך ברכת המזון אפילו אכל הרבה). וראה גם לקמן קו"א ס"ק ח. קיד ראה לעיל סי' קסח ס"ח, שאף באכל ושבע דיו מן התורה בברכה אחת מעין ג', ושם סי"ב, שלכן אין כאן ספק של תורת אפילו אכל ושבע. אבל בסדר ברה"ג פ"ב ה"א מבואר שבאכל כדי שביעה חייב בברכת המזון מן התורה, ושם הי"ב שראוי להחמיר בספקה כמו בספק של תורה. ושם בפ"ח ה"ד, שאפילו אכל הרבה מברך מעין ג', וראה

הע"כ תחמג ע' 35.
קטו שם, שנראה מדבריו שפוסק כר"ת (ראה העו"ב ירושתו ח"י ע' לט).
קטז הל' מאכלות אסורות פט"ו ה"ב (שכל שלא אכל כל הכוית בכדי אכילת פרס אינו לוקח).
קצו חולין צח, ב ד"ה לטעם כעיקר.
קצח אף דלא קי"ל כוותיהו, בטור ושוע"י יו"ד סי' צח ס"ב.
קיש בחידושי שם ס"ד"ה אמר רבא, ובתורת הבית בית ד שעי' א (ע' 22), בשם הראב"ד באיסור משהו פ"ב (שאף בפחות אסור מן התורה אלא שאינו חייב אי"כ אוכל פרס).
קכ פ"ג (ג, א) ד"ה הרי נשיש לו דין חצי שיעור שפטור אבל אסור מהתורה. חולין פ"ז (לה, ב) סד"ה הראשון (ראה הגהות הב"ח שם אות ג, ב"י יו"ד סי' צח. פרי"ח כאן ס"א ד"ה וכתב הב"י).
קכא סעיף א סד"ה והראב"ד והרשב"א, דהכי נקטינן, קכב כמבואר בפנים, לחוש לדעת העולת שבת הגיל, שאף לדעת רבינו חיים וסיעתו והרשב"א וסיעתו, מ"מ כשם שאסור לאכלו מן התורה כן חייב לבערו מן התורה.
קכג ראה קו"א שם סי' א טעם נוסף שאין צריך לברך (אפילו בלא הטעם שאינו נראה לך), שטעמו ולא ממשו הוי כפחות מביעור שאין מכריזים על ביעור, כרעילי ס"א. וראה העו"ב (ירשתו) ח"י ע' מב.

הלכות פסח תמב

קי

ואם עבר עליו הפסח ולא בעירו הרי הוא מותר בהנאה הכיון שלא עבר על איסור של תורה: כמה שהשהה אותו עד לאחר הפסח לא קנסוהו חכמים לאסרו בהנאה¹⁰¹ ואף באכילה יש להתיר אם הוא בענין שיש הפסד מרובה¹⁰² אף אם לא נאסר אותו ולא באכילה ואם אין בו הפסד מרובה אף אם נאסר אותו בהנאה מוב להחמיר ולאסור אף בהנאה כדי לחוש לדברי האומרים¹⁰³ שכל תערוכת שיש בו מעט חמץ כשם שאסור מן התורה לאכלו בתוך הפסח כך הוא חייב לבערו מן התורה ולפיכך אם עבר עליו הפסח ולא בעירו הרי הוא אסור בהנאה כי אם על ידי פדיון או שימכרנו לנכרי חוץ מדמי מעט חמץ שבוי¹⁰⁴ דכיון שעבר על איסור של תורה קנסוהו חכמים¹⁰⁵:

ח וכל זה בתבשיל שקיבל מעט החמץ עצמו¹⁰⁶ אבל תבשיל שנבשל קודם הפסח¹⁰⁷ בקדירה שבישל בה החמץ בו ביום אע"פ שאין בתבשיל ס' כנגד חמץ שנפלט לתוכו מן הקדירה מותר להשהותו עד לאחר הפסח לפי שיש מתירין אפילו לאכלו בפסח מטעם שיתבאר בסיומן תמ"ז¹⁰⁸ ואע"פ שאין לסמוך על דבריהם להתירו באכילה מטעם שיתבאר שם מבני מקום יש לסמוך על דבריהם להשהותו עד לאחר הפסח¹⁰⁹ ויותר להצניעו בחדר שאינו רגיל ללחך לשם כמו שיתבאר בס' תנ"א¹¹⁰:

ט ויעה היוצאת מחמץ הרי היא כעצמו של חמץ¹¹¹ לפיכך י"ש הנעשית מתבואה המוצה שקורין מאל"ץ אין דינו בתערוכת חמץ אלא כממשו של חמץ עצמו¹¹² וכן י"ש הנעשה משמיר שכר של שעורים או של חטים דינו כממשו של חמץ עצמו¹¹³ לפי ששכר הנעשה משעורים או מחטים יש בו כוית חמץ בכדי שתיתי פרס מהשכר¹¹⁴ והלכה למשה מסיני¹¹⁵ הוא ככל איסורין שבתורה שכל כוית איסור שנתערב באכילה פרס מזהה הרי כל הפרס

¹⁰¹ משעם האומר לקמן בסמוך). וראה זכרון יוסף ס' רסב"ג.

¹⁰² סעף מזה.

¹⁰³ ח"י שם.

¹⁰⁴ סעף א' (לענין הכלים עצמם). כנסת הגדולה בתנ"ש, בשם שו"ת מדר"י וי"ל ס' קעג, להכריע שמתיר להשהות ואסור לאוכלו. וזכ"ה בקיצור פס"ד אדמו"ר מוהרש"ב (אנ"ק שלו ח"ה ע' רג): כל מקום שאמרו שמתיר להשהות בו.

¹⁰⁵ ראה גם לקמן בסוף הפג.

¹⁰⁶ אחרונים. שו"ת משאת בנימין ס' נח. שו"ת מנחם דוד ממשקין (בריש ה"ר"ף סדר נשים, קראקא שנו, שעם הגהותיו). הובא בח"י ס' ק, ובשו"ת רמב"ם צבי ס' כ.

¹⁰⁷ וראה ח' צמח צדק ג' ד, ורמב"ם רשב"א ב, א' ור"ה בורקין. ח"י שם בתשובה.

¹⁰⁸ ראו שם ס' א, ותוספות רשב"א שם, בשם ר"ת (שהוא יותר מבית בבדי אכילה פרס ושהייב למכרו). סוד ושו"ע ס' (שהייב למכרו). וראה לקמן ס' תמו ק"א ס' א' (ר"ה ודגה לתוספות) דשעם שצריך

הוא שיה' כוית בבדי שתיתי פרס לדעת הרא"ש.

¹⁰⁹ ראה גם לעיל ס' ושי"ג.

¹¹⁰ נ ראה ק"א ס' פ, והיינו שאין לו עיקר מן התורה (משנ"א"כ לעיל ס' וס"ו ולקמן ס"ז).

¹¹¹ ח"י שם. וראה לקמן ס"ג, שמעטעם זה לא נאסר אף באכילה. וראה לקמן ס"ב, שנאסר עכ"פ באכילה.

¹¹² הפסח שחמץ בתפסד מרובה נתבאר בק"א סוף ס"ג.

¹¹³ נג עולה שבת ס"א (הובא בח"י ס' א). אלה ושא ס' א. וראה ק"א ס' ג, שמתולדת זו היא רק לשבת רבינו חיים וסיעתו (דק"ל ביהודה) ולשבת הרשב"א וסיעתו, משנ"א"כ לשבת ר"ת וסיעתו בראי חייב לבערו מן התורה, ולשבת הרשב"א וסיעתו גם באכילה אינו אסור אלא בדרבנן.

¹¹⁴ נד בראשית ס' (אף בתערובת ממשות החמץ), ושי"ג. וראה לקמן ס' תמו ס"א, שכאן מעט החמץ משבח את המאכל שנפל לתוכו ואין הנכרי מוסיף דמים בעד דשעם. וראה תהלה לדוד ח"ג ס' לו ס' ג. הערות ושי"ע אדח"י פסח.

¹¹⁵ נה בראשית ס' תמו ס"א.

¹¹⁶ ח"י ס' א.

¹¹⁷ נז חסומות הגור ודמ"א ס' תמו ס"א, ודמ"א שם שם ס' א (ובראשית שם ס' ג, שבכלים עצמם מותר להשהות אפילו נתבשל בן חמץ בפסח, משנ"א"כ הרשב"ל שנתבשל בהם, מותר להשהות הווא כשנתבשל קודם הפסח,

הלכות פסח תמב

קיא

של היתר (ח) נתחפך להיות כנופו של איסור עצמו וכל האוכל כוית מפרס הוא אע"פ שבכוית הוא אין בו כוית שלם של איסור הרי הוא חייב כאלו אכל כוית שלם של איסור כיון שגוף ההיתר נעשה איסור^{טו} וכיון ששכר הזה שיש בו חמץ בכדי שתיית פרס^{טז} נעשה כולו חמץ והשתה כוית ממנו חייב כרת^{טז} כמו על עצמו של חמץ לפיכך גם י"ש הנעשה משמרים של שכר זה דינו כעצמו של חמץ שהרי השמרים יש בהן יותר חמיצות מבשכר עצמו לפי שגוף קמח השעורים או החטים חמוצים הוא נצלל למטה בשמרים^{טז} * (הגהה מאחיו מהרי"ל^{טז}):

וצריך לבטלו מן התורה^{טז} ואם עבר עליו הפסח ולא ביערו הרי זה אסור אפילו בהנאה, ומכל מקום אם יש בזה הפסד גדול מאוד יש לסמוך על האומרים (תוס' טז) רי"ף טז ר"ש טז ר"ן טז) שאפילו אם יש בתערובת כוית חמץ בכדי אכילת או שתית פרס אלא שהוא דבר חריף וחזק שאי אפשר לאכול או לשתות פרס מהתערובת אם לא שישנה בינתיים ונמצא שאינו אוכל או שותה כוית מהחמץ בכדי שיעור אכילת או שתית פרס מהתערובת^{טז} מותר להשתות בפסח מן התורה אם אין החמץ נותן טעם בתערובת ואין נותן בו את החמץ אלא לקיומה בעלמא (טור) דהיינו להריפות ולחמיצות ואין צריך לבטלו קודם הפסח אלא מדברי סופרים (תוס' ר"ן מ"א^{טז}) ולפיכך אם עבר עליו הפסח ולא ביערו הרי זה מותר בהנאה (ר"ן) כמו שיתבאר בסוף סימן תמ"ז^{טז}, ולדבריהם אף י"ש זה שנעשה מתבואה חמוצה או משמרי שכר אף על פי שיש כוית חמץ בכדי שתיית פרס מהתערובת^{טז} מכל מקום כיון שהי"ש הוא דבר חריף וחזק שאי אפשר לשתות פרס ממנו בלי הפסד שהייה בינתיים ואין החמץ נותן טעם בתערובת שהרי הי"ש הנעשה ממנו טענות שקרין גריקע או ממי דבש טעמו שיה לי"ש הנעשה מתבואה חמוצה^{טז} ואין בי"ש זה אלא אכ החמץ שנעשה על ידי כן חריף וחזק שהוא רק קיומה בעלמא^{טז} ולפיכך אין צריך לבטלו אלא מדברי סופרים ואם עבר עליו הפסח ולא ביערו מותר בהנאה, ויש לסמוך עליהם במקום הפסד גדול מאד כיון שחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא מדברי סופרים לדברי הכל כמו שיתבאר בסימן תמ"ח^{טז} ויש להתיר בהנאה דהיינו שימכרו לנכרי^{טז}, רק שיהיה שיאה בענין שלא יחזור הנכרי וימכרו לישראל ויזיחה ממנו^{טז} ובשתייה אסור לכל ישראל אפילו למי שאין החמץ שלו, אבל אם אין שם הפסד גדול מאד אין להתיר אפילו בהנאה.

קונטרס אחרון

(ח) נתחפך בו זהו^{טז} שיטת רבינו חיים שנראה מדברי התוספות^{טז} והרא"ש^{טז} שהסכימו לזה.

עו דרבנן אוקמינן בגמרא (מג, א) למחלוקת רבי אלעזר וחכמים בכוית הבבלי.
עז ס"ק א, שהביא רבי תוס' וי"ן שם.
עח בשו"ע ס"ב, וכן נפסק לקמן ס"ב.
עט ואף שהזעיר והזעית הוא כעצמו של חמץ (ראה ח"א צמח צדק סג, ד ר"ה במלח).
פ ראה פ"ד צמח צדק שם (שמה, א), שכוין שהתערובת יצת החמץ הוא כמים שאין להם טעם בעצמם, אפשר להשיב טעם ממש.
פא ראה פ"ד צמח צדק שם (שמו, ד), שכל האמור כאן הוא לפירוש ה"כ"מ (פ"א ה"ה) ברמב"ם קרי"ל כרבי אלעזר שמהיב בכוית, ולכן דתיר כאן רק לדעת התוס' והר"ף ומיעתם. אמנם לעיל בגמ' המצות שלפני כ' חמץ נפסק כפירוש ה"מ"ט שם כדעת הרמב"ם קרי"ל כהכנסים בכוית (ולא מחייב אלא בכוית בכדי אכילת פרס). וכאן אסר ממש שיי"ש ה"י טעם ולא קידוה, שלפי זה נאסר אף לדעת התוס' והר"ף ומיעתם.
פב מנ"ה א.
פג ראה שרי חמיר מערכת חמץ ונמצא ש' ח אות א ר"ה ודנה עיניו. ענין בן פתמא ס"ב ב ר"ה נהג על גוף.
פד כדלקמן ס"י.

סו רבינו חיים בתוס' חולין צ"ה, ב ר"ה רבא, וברא"ש שם פ"ו סוסי"א לא, ובמור י"ד ס' צח, וראה ק"א ס"ק ח דרבי קר"ל, וראה פ"ד צמח צדק (שמו, ד) שהרי דוקא בנותן טעם ולא בקידוה.
סז ראה לקמן ס' תרי"ב סמ"ג, מדר ביה"ט פ"ח ה"ג, וש"נ.
סח ראה ברייתא לה, א רבנ"ש פ"א סוף ה"א.
סט ז"י שם.
ע ראה פ"ד צמח צדק שמו, סע"ג שהג"ה זו היא מאחזי מדר"ל, וראה ח"א צמח צדק (ג, ד, סו, ד) ששמן בן מדר"ל מוכיב הולב למעשה.
עא עולה שבת ס"ה, ח"י ס"ק מז.
עב ס"ב א ר"ה ואלו (שם למ"ד) שנקשרים על אכילת תערובת חמץ שנחת לקידוה, מ"מ בל יראה לכאן.
עג א ר"ה א (שנ"ב) צריך לבטלו מדרבנן, וראה אבני נור אור"ח ס' תקנ"ב ס"י.
עד פ"ג א (ה"א), (קרי"ל כהכנסים בברייתא, שאף באכילה אינו אסור מדרבנן).
עד פ"ג ס' א (שפסק בתוס' ובר"ף ה"ל).
עה פ"ג (ג, א) ר"ה ולפיכך (שפסק בתוס' ובר"ה) ורבננים נראה שפסק כר"ף.

צינונים לקונטרס אחרון

קכה חולין צ"ה, ב ר"ה רבא.
קכו חולין פ"ו סוסי"א לא, וה"ל חלה סוסי"א טו.
ח"י ע"ג מנ"ה ר"לך.

י וכן י"ש הנעשה אפילו מתבואה שאינה חמוצה אלא שהעמיד אותה בשמרי שבר⁹⁹ וכן גבינה שהעמיד אותה בשבר או בחומץ של שבר¹⁰⁰ או ביי"ש הנעשה מתבואה שהעמידה בשמרי שבר אף על פי שיש ביי"ש וגבינה ס' כנגד דבר המעמידו אף על פי כן חייב לבדור בערב פסח מדברי סופרים¹⁰¹ ואם עבר עליהם הפסח ולא ביערם אסורין אפילו בהנאה¹⁰² לפי שכל דבר המעמיד אפילו באלף לא בטל¹⁰³.

ולא עוד אלא שכל דבר המעמיד הרי הוא חשוב כאילו הוא בעין ממש¹⁰⁴ ולפיכך מי דבש שהעמידוהו בשמרי שבר ובשמרי מי דבש זה העמידו מי דבש שני ובשמרי מי הרבש השני העמידו מי דבש שלישי וכן לעולם הרי הוא חייב לבער אפילו מי דבש האחרון דכיון שמי דבש הראשון העמיד בשמרי שבר הרי הוא נעשה כולו חמץ¹⁰⁵ וגם שמרים [של מי דבש השני¹⁰⁶] נעשה כולו חמץ מחמת שהעמיד בשמרי מי דבש הראשון וכן לעולם¹⁰⁷.

ולפיכך אם לא ביער את כולם עד לאחר הפסח הרי הן אסורין בהנאה אפילו אם רוצה

קונטרס אחרון

וכן כתב הטור יו"ד סי' צ"ח. ואף שהראב"ד ורשב"א¹⁰⁸ חולקין על זה, כמ"ש לעיל קמ"ב מ"מ נראה להחמיר כדבינו חיים, ודלא כפרי חדש¹⁰⁹, כי כן מבואר במ"א¹¹⁰ קמ"ב וחק יעקב¹¹¹ ושא"ר אחרונים בס' תנ"ג, דע"י כזית בכדי אכילת פרס נתהפך ההיתר לאיסור, דאם לא כן לא היה יוצא ידי חובתו בכזית מצה עד שיאכל פרס כמ"ש הפרי חדש¹¹² לשיטתו. וכן לענין בהמץ לא היה ראוי לבדור עד שיאכל פרס כמו באכילת מצה, ולא כתבו כך הש"ע והאחרונים בס' ר"ת סעיף ט'¹¹³. וכן לענין חלה, דלהראב"ד וסיעתו אם עירב אורז עם שאר מיני דגן אינה חייבת אלא אי"כ רובה דגן ויש בדגן שיעור חלה, כמבואר ברשב"ץ חלק ב' סי' רצ"א¹¹⁴ פ"ה, ע"י בפרי חדש סי' תנ"ג, ובאלי' זוטא¹¹⁵ קמ"ב וחק יעקב שם קמ"ב, אבל אנו לא קיי"ל הכי עיין ביו"ד קמ"ב:

של תורה. והנמש יתבאר בס"א ס"ק מ.
פס ש"ע ורמ"א יו"ד סי' פו ס"א. מ"א ס"ק מ. וראה לקמן סי' תמו סמ"ו בהג"ה, דהיינו דוקא כשהוא אסור מחמת עצמו.
צ ראב"ן ומרדכי וטור שם. וראה גם לקמן שם ספ"ב.
צא ראה מ"מ ענינים.
צב כן תוקן בדפוס ויזמאר.
צג ראב"ן פסחים (קס, א), ח"א שם.

פה ח"י (ראה מ"ש בס"ק מו, בשם נחלת צבי בהגהות על הגליון, בשם מנ"ר נטע כ"ף, בענין מי דבש שהועמד בשמרי שבר). וב"ה לקמן סי' תמו סמ"ה. וראה העוב (וחת"י) ח"י ע' עדר.
פו מרדכי ע"ז רמז תתכ, בשם ראב"ה, בשם ראב"ן, טור ושו"ע ס"ה.
פז מ"א ס"ק מ. פ"ה ס"ה. ח"י שם (גם בדעת המור).
פח נחלת צבי שם. שו"ת נחלת שבועה סי' לה. ח"י שם. אליה רבה ס"ק א. ודעו אף שלא עבר על איסור

ציונים לקונטרס אחרון

קלב שם ס"ב.
קלג אבל רמ"א סדר ברה"ג פ"ח ה"ג, שהביא גם את דעת הראב"ד ורשב"א, ומסיק שיש לחוש לדבריהם להקל בספק ברכות (שלפ"ז כן הוא גם כאן, ולענין מצה דלקמן סי' תג ס"ז, ולענין חלה — להחמיר כרשב"א, וראה תהלה לדוד סי' רח סי"ה. העריב תשנח ע' 24, תתמנ ע' 36.
קלד סי' תג ס"ק ג.
קלה סי"י (שכ"ה עכ"פ לדעת הרשב"א, וברלקמן שם ס"ז, בדעת חב').
קלו סי' שבר סיט. ט"ז שם ס"ק ט (אע"ג דלית שיעור חלה בדגן לחוד). ש"ך שם ס"ק יז (ה"ה) לכל ה' מיני דגן).

קכ בתירושו שם ס"ה אמר רבא, ובתורת הבית בית ד שער א (ע' 22), בשם הראב"ד באיסור משהו פ"ב (שאנו חייב אכ"כ אוכל פרס), קכז בקורא ס"ק ו.
קכט סעיף א ס"ה והראב"ד והרשב"א, דנקטינן כותיהון.
קל סי' תג ס"ק ד (בתערוכת קמח חטים עם קמח אורז, כזית בכדי אכילת פרס, שיוצא בו ידי חובת מצה, לדעה חב' דלקמן שם ס"ז), שגראה מלשנו דסגי באכילת מית בלבד.
קלא שם ס"ק י (בתערוכת קמח דגן עם קמח קטניות, כזית בכדי אכילת פרס, שיוצא בו ידי חובת מצה, לדעה הא' דלקמן שם ס"ז), שגראה מלשנו דסגי באכילת מית בלבד.

הלכות פסח תמב

קין

לפרות את דבר המעמיד דחינו להשליך דמי השמרים לים המלח לפי שאין פדיון מועיל אלא להתיר איסורי הנאה שנתערבו ואינו עומדין בעינן אבל כל דבר המעמיד כיון שהוא חשוב כאילו הוא עומד בעינו¹³ אין פדיון מועיל ל¹⁴ ויש חולקין¹⁵ על זה ואומרים דפדיון מועיל לדבר המעמיד להתירו בהנאה כמו בשאר תערובות¹⁶ וכן יכול למכור ולכרי חוץ מדמי איסור שבו אם הוא דבר שאין לחוש שמא יחזור הנכרי וימכרנו לישראל ואכלנו¹⁷ כגון גבינה וכיוצא בה שאם היא של נכרי אסור לאכלה¹⁸ ויש לסמוך על דבריהם במקום שיש הפסד מרובה¹⁹.

ויש מי שאומר²⁰ שמי דבש (ה) הרביעי שהועמד בשמרי מי דבש השלישי הוא מותר

קונטרס אחרון

(מ) דרבינו ב' בשו"ת פנים מאירות²¹ הביא ראיה לזה ממ"ש הב"ד ביו"ד סס"י קט"ו בשם בעל העיטור²², ושמ מוזכר ג"כ חמץ שעבר עליו הפסח²³, אבל בחמץ לפני הפסח יש לומר דאפשר לא מקילין כולי האי (דלא כשיורי כנסת הגדולה²⁴), לפי שיש לו עיקר מן התורה²⁵, דהיינו חמץ גמור להשהותו.

וכיון שחייב לבערו בערב פסח מדברי סופרים, כמו מי דבש הראשון, לפיכך גם לאחר הפסח הוא אסור בהנאה²⁶ כמו מי דבש הראשון, כיון שעבר על מצות חז"ל שצו לבערו ועבר בכל יראה ובל ימצא מדברי סופרים. והרי זה דומה לפחות מכזית חמץ שעבר עליו הפסח שאסור בהנאה²⁷. ולא אמרינן דהיכא דלא עבר אדאורייתא ליכא למיקנסיה²⁸, אלא בדבר שלא הצדיכיהו לבער משום מצות ביעור עצמה אלא משום חשש תקלה שלא יאכלנו²⁹, כגון חמץ נוקשה³⁰ ומשהו חמץ³¹ בתוך הפסח³² וכיוצא באלו, אבל דבר שהצדיכיהו לבער משום מצות ביעור בעצמה, כגון פחות מכזית גזירה משום כזית, וכן דבר המעמיד אף שיש ס' לבטלו מן התורה לרוב הפוסקים, כמ"ש הפ"י חדש³³ ותחק יעקב³⁴, מ"מ כיון שמדברי סופרים אינו בטל הרי עבר על ביעור דרבנן ובל יראה ובל ימצא דרבנן, דאם לא כן, אף שהוא כבעין מכל מקום כיון שאינו אלא מדברי סופרים

צד גמרא ע"ז לה, א.

צה ח"י שם בשם האחרונים. וכו"ה לקמן סי' תמו סס"ב.

צו ח"י שם דעתו עצמה. וכו"ה לקמן שם.

צז ברעליל ס"ג ושל"נ.

צח כדלקמן סי' טש"נ.

צט מור ושריע וז"ל סי' קמ"ב ס"ב.

ק ח"י שם. וכו"ה לקמן שם.

קא פנים מאירות ח"א סי' ק' וח"ב סי' עה (להשהותו).

שרית שבות יעקב ח"ב סי' טו (כשעבר עליו הפסח).

וראה ק"א ס"ק פ. עמק שאהל (חלק החרושים לא"ה)

סי' ג.

צינונים לקונטרס אחרון

קמג כדלעיל סי"ג, ואף שלא נאסר להשהותו אלא מדברי סופרים, כדלקמן סי"ב.

קמד ר"ן פ"ג (יג, א) ד"ה וליפנין. שו"ת הריב"ש

סי' ג.

קמה שאין שייך שם הטעם ה' דלעיל סי' תלא

סי"ד, אלא הטעם ה"ב המבואר שם.

קמו כדלקמן סי"ב, וכו"ה לעיל סי"ז לענין טעמו ולא

ממשו, ולקמן סי"ג לענין מין מביני.

קמו הראב"ד בחמס' דעים סי' לג (שיכון שלא

נאסר אלא מטעם תקלה, אם עבר ושהה מותר).

קמו ושריע סי' תמו סי"א (שגם שנתערב בפסח

ועבר עליו הפסח בטל בכו'). וראה גם לקמן סי' תמו

ק"א סי"ק א (ד"ה אבל) לענין ברכה על הביעור,

וס"ק ב (ד"ה איכרא), ולקמן סי' תמו ס"א.

קמו ואם תתערב במשהו קודם הפסח, ראה לעיל

סי"ד שמותר אף לאכלו בפסח.

קמט ע"ף ה, וכמבואר כאן בפנים.

קנ ס"ק טו.

קלו ח"א סי' קז וח"ב סי' עה.

קלח ח"ב ה' ביעור חמץ (קבו, ב).

קלט שחמץ של כותים (ראה לקמן בהג"ה) אסור

אחר הפסח עד לאחר שלשה אפיות מפני

שמבטל הוא (ראה שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' טז,

שהוא מיושלים ערלה פ"ב ה"ו), שדוקא בזה יש

להתיר, כדלקמן סי' תמו סס"ג.

קמ סי' תמח הגה"ט אות ב, וכו"ה בכנסת הגדולה

יו"ד שם הב"י אות ג' — בקיצור (ובשניהם

מציין לשו"ת סי' צח), שהתיר אף באכילה בפסח.

קמא כדלקמן בסוף הקונטרס אחרון.

קמב שגם זה תלוי אם הוא רק איסור דרבנן או

שיש לו עיקר מן התורה, כדלקמן בסמוך.

וראה לקמן סי' תמו ס"ק א (ד"ה אבל), שבתילוק

זה תלוי גם אם מברך על ביעור בפסח, ושם ס"ק ב

(ד"ה איכרא), שבה תלוי גם אי סגי כפיית כלי עליו

בשביעי של פסח.

הלכות פסח תמב

אפילו בשתייה בלא פדיון לפי שכבר כלה כח שמרי השכר בג' מי דבש הראשונים ויש
לסמך על דבריו אם הוא בענין שיש הפסד מרובה אם נאסר אותו בשתייה:

וְכָל זֶה כְּשֵׁמִי דְבַשׁ הָרִאשׁוֹן הוּעֻמֵּד בְּשִׁמְרִי שֶׁכֵּר בְּלִבְךָ ³⁹ (וְכֵן מִי דְבַשׁ הַב' בְּשִׁמְרִי מִי דְבַשׁ הָא' בְּלִבְךָ וְכֵן כֹּלֵם) אֲכַל אִם בְּשִׁמְרִי שֶׁכֵּר בְּלִבְךָ אֵלֶּה דִּי הִתְעִימִדוּ וְעִרְבוּ בֵּן גַּם דְּבַר אֲכֻלֵּי הַמַּעֲמֵד שֶׁאֵינוֹ חֲמִין (פִּירִישׁוֹ הַמַּעֲמֵד הוּעֻמֵּד הוּעֻמֵּד אֶף בְּשִׁתִּיָּה אִם יֵשׁ בּוֹ שֶׁ כִּנְגֵר בְּשִׁמְרִי הַשֶּׁכֵּר דְּכָל זֶה וְזֶה (פִּירִישׁוֹ אִיסוּר הוּרִית) גּוֹרֵם לְהִתְעִימִדוֹ הֵרִי מוֹתֵר אִם אֵין חֵב בְּאִיסוּר בְּלִבְךָ הִתְעִימִדוֹ ⁴⁰ כִּמֵּי שֶׁחֲבִיבֵיךָ חִיֵּית דַּעַם שֶׁ ⁴¹ מִצִּיָּה ⁴² מוֹתֵר אִם

יב חֲזוּמֵי שְׁתַּחֲמֹזֵן בְּשִׁמְרֵי שְׂכָר אֶף עַל פִּי שִׁישׁ בּוֹ שְׁשִׁים בְּנֹגַד הַשְּׂמֹרִים חַיִּיב לְבַעֵר מִדְּבָרֵי סוּפְרִים ^{קכ} שֶׁכֵּל דְּבַר הַמַּחֲמִץ אֶפְּלוּ בָאֵף לֹא בִמְלָא ^{קכא} וְאִם עָבַר עָלָיו הִפְסֵחַ וְלֹא בִיעֵרוּ הֵי הוּא אֲסוּר בְּהִנָּא וְאִין פְּרִיז מוּעִיל לְהַתִּירֵי בְּהִנָּא לְפִי שֶׁכֵּל דְּבַר הַמַּחֲמִץ כִּיּוֹן שְׁפֻעֻלְתּוֹ נִיכְרַת בְּנוֹף דְּבַר הַמַּחֲמִץ הֵי הוּא חָשׁוּב כְּאִילוּ הוּא עוֹמֵד בְּעֵינֵינוּ ^{קכב} וְאִין פְּרִיזִין וְנֹמְקִים לְדָבָר שְׂהוּא אֲסוּר ^{קכג} וְיֵשׁ הוֹלָקִין ^{קכד} עַל זֶה וְאִומְרִים פְּדִירִין מוּעִיל אֶף לְדָבַר הַמַּחֲמִץ וְנֹמְקִים הִפְסֵחַ מִרְיבָּה יֵשׁ לְסַמֵּךְ עַל דְּבָרֵיהֶם:

קונטרס אחרון

שֶׁל (הַרְשִׁיבָּא) [הַרְבָּא] שֶׁהָיוּ הָמֵא לִפְנֵי הַלֵּלָה דָּאָן מִי דְבִשׁ הִיבִיעִי וְהַמְשִׁיעִי אֲסוּר לֵאחֹר הַפֶּסַח, כִּיּוֹן דְּעֵבֶר עַל כָּל יָדָה וּבֹל מִצָּנָה דְּרִבְנִן. וּכ"מ בְּהֵיאָא בְּרֵא"ש ^{קל"ב} וּבְרִינְי וִירוּחִם ^{קל"ג} וְטִיר וְכוּ'.

והא דשרינן שאור הד' * היינו בתערובת שלאחר הפסח, שאף שאור הא' אין לו עיקר מן התורה קטן, דומיא

הדחלב של עכו"ם^{ספ}. וכתא' גזונא כתב הרשב"א בתורת הבית הארוך^{ספ}, הביאו הב"י ב"ד סי' טי'^{ספ}, על הא דכלי חיס מנעילי ג' עצמים^{ספ}, הדינו בדבר שאין לו עיקר מן התורה כמו בתרומה ככנ"ש ע"ש. וחזק שעבר עליו הפסח נמי דמי לתרומה דרבנן לנעין ביטול ברוב^{ספ} לרוב הפוסקים, ככנ"ש המ"א בס' תמ"ז^{ספ}, לפיכך אין לסמוך על שו"ת הל"ל אלא בהפסח מורבה. ועיין בקלי' זוטא סוף סי' ט"ז^{ספ}, ובשו"ת שבטות סוף פ"ד לת"ל יתירה ב"א רצ"א^{ספ}.

קב	מ"ז ס"ק ר. מ"א ס"ק מ.	תתן עולת שבת מ"ה מ"א ס"ק מ.
קג	מ"ז ס"ק ג. ושמ"ד ס"ק לו. ופרח"א ס"ק א. ב"רד"ק פמ"ז טז.	קו עולה מ"ב משנה ד. ונבמ"ה ה' מאכלת אסורות
קד	מ"ה בשעת"א לא הגיע לירידה. וראה לקט"ן מ"ה תבנה וק"י א"ח שם ס"ק ג.	קז פרח"א סי' צח ס"ק ז"ה וקודם.
קה	תשובת מרדכי' טרומבארג. בשו"ת הרשב"א ח"א מ' וק"י א"ח שם ס"ק ג.	קח כדעת א"ח דלעיל ס"ה במעמדה.
		קט כ"ה ס"ק מו (לענין מעמדה).

ציונים לקונטרס אחרון

קנא ויראחן לקמן סי' תמו ק"א סי' א' (ד"ה אבל) שהיוהבן כן מדברי המ"א סי' תמו ס"ק מו.

קנב א"ס סוסי' א' (מהו, רעיד; מו, ע"ע).

קנב נתיב ח"ה (מהו, רעיד; מו, ע"ע).

קנב סי' א' וס"ק י'.

קנב ש"ה ח"ה סי' ירד.

קנב שהוה המוריס, שמבואר לעיל סוף סי', שהשורק.

קנב תרומות חול' (בכורות כו, א. רמב"ם הל' תרומות פ"א סי' י"א).

קנב סי' סד. ר"ה לקמן סי' ס"א.

קנב שחלעל על דעיה חסנת הנדולה שחזרה שחזרה.

קנב שמיסין קרובין שחובא במ"א. לאסור מ' דבש ח'.

הלכות פסח תמב

קמז

יך חמין שנתערב ונבלל מין במינו כגון קמח מתבואה המוצה שנתערב ונבלל תוך קמח הרבה מתבואה שלא נתחמצה^{קז} כיון שאף לאכלה בתוך הפסח אין אסור אלא מדברי סופרים שמן התורה מין במינו בטל ברוב^{קח} כיון שאינו נותן בו טעם^{קי} שהרי טעמם שוה^{קי} כל שכן שאין צריך לבערם מן התורה אלא כיון שמדברי סופרים אסור לאכלם בתוך הפסח חייב גם כן לבערם בערב פסח גזירה שמא ישכח ויאכל מהם בפסח^{קי} ואם שכח ולא ביער בערב פסח וזכר בתוך הפסח צריך לבערם מן העולם לגמרי^{קט} (אבל לא יבדק ממעם שנתבאר למעלה^{קס}).

ואם עבר הפסח ולא ביער הרי הן מותרין אפילו באכילה^{קי} דכיון שבשהייה זו לא עבר על איסור של תורה לא קנסוהו חכמים^{קי}:

יך חמין שנתערב מין במינו יבש ביבש שאין נבללים זה בתוך זה כגון שנפלו חטים שנפלו עליהם מים ונתבקעו^{קכ} ונתגנבו ונתיבשו ואין ביקוען ניכר^{קכ} ונתערבו בחטים יבישום כשרים הרבה מהם^{קכא} מותר להשהותם עד לאחר הפסח^{קכב} לפי דבר ר' ר' האומרים^{קכד} שכל איסור שנתערב ברוב היתר יבש ביבש מותר לבשל כל התערובת בקדירה אחת ולאכלם ביהוד בבית אחת לפי שהאיסור שנתבטל ברוב נתהפך להיות היתר גמור אף מדברי סופרים כמ"ש ביוזר דעה ס' ק"ט^{קכה} אם כן גם כאן נתהפכו החטים החמוצים להיות כמו חטים כשרים ממש ולפיכך אין איסור כלל להשהותם בפסח.

ואע"פ שאסור לאכלם לפי שהאיסור שנתבטל קודם הפסח חוזר ונעוור בפסח כיון שלא נבלל בתוך ההיתר קודם הפסח^{קכו} מכל מקום כיון שאיסור אכילה זו אינו אלא חומרא שהחמירו בחמין בפסח שאינו מתבטל לעולם^{קכז} אבל בשאר כל האיסורים כיון שנתבטל האיסור ברוב מותר לאכלו לפיכך לא החמירו בו כל כך לאסור אף להשהותו כיון שנעשה התערובת קודם הפסח^{קכח} שאז הוא מתבטל ברוב כמו שאר איסורים לענין שמותר לאכלו בערב פסח^{קכט} משעה ה' עד הלילה כמו שיתבאר בסיומן תמ"ז^{קכ}:

וב"ה לקמן ס' תמו ס"א, ס' תג ס"א, ס' תה ס"ה, ס' תמו ס"ו.

קכב כל בו ס' מח (ה, ג), ב"ה ס' תמו ס"ה ד"ה עור במדברי, מ"א ס' תמו ס"ד ד"ה תבד רב"ה.

ודעה ה' – לקמן ס"ה וראה בנעקם חזר מכת"ל.

קכג ח"א ס' תמו ס"ק יא.

קכד רא"ש הלול פ"ו ס' לז, מור ורמ"א י"ד ס' קט ס"ב.

קכה סימן ה' בשע"ר לא הגיע לדינו, וראה רמ"א שם שיש לשמך עליהם במקום הפסח.

קכו כדלקמן ס' תמו ס"ב וש"נ.

קכז כדלקמן ס' תמו ס"א וקרא שם ס"א.

קכח וראה קרא ס"ק י (ד"ה וכל זה), הדינו כיון שכל האיסור בזה הוא רק מטעם חזר ונעוור, משא"כ זה אין איסור להשהותו, כדלקמן ס' תמו ס"א, משא"כ תערובת משהו בתוך הפסח, שאסור להשהותו אף שלא נאמר אלא מחמתו המין בפסח, כדלקמן ס' תמו ס"א וש"נ.

קכט שלענין זה שייך המעם האמור ברא"ש שם, שע"י הביטול נתפך האיסור להיות היתר, משא"כ כשנעשה התערובת בתוך הפסח גם הרא"ש מודה שלא נתפך להיות, וגם בלא החומרא של חמין בפסח אסור לבשלו ולאכלו יחד.

קל מעין יח.

קי וראה לקמן ס' תמו ס"א לענין מבינה לנכרי חמין מדמי איסור שבו (ושם יתבאר גם שיש אומרים שקטח כקמח יש לו דין יבש ביבש, וא"כ דינו כדלקמן ס"ה ואיק"ל).

קיא רבא וכוהם עט, א. מור ושר"ע ויר"ס ס' צח ס"ב.

קיב בבב"ה: ולא קיוהא ולכן אפילו יש בו כזית בכדי אכילת פרס שרי.

קיד כדלקמן ס' תמו ס"א, ראולטן בטר טעמא.

קיד ח"א ס"ק א ד"ה וניל, ח"י ס"ק א.

קטו ח"י שם, וכדלעיל ס"ו.

קטז מעין ו.

קז ח"י שם, בבב"ה: ויש אומרים באכילה אלא בהנאה וזוהי אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קח ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

קט ומה אכילה רבה ס' תמו ס"ק מז, וכדלקמן ס"ב לענין נקשה, וראה לקמן ס"ז (ביבש ביבש): מותרין באכילה, ולעיל ס"ז שבהפסד מרובה יש להיתר אף באכילה.

קט ח"י פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך, ש"ת הרב"ש ס' ג (לענין נקשה), וראה קרא ס"ק פ, הדינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"כ לעיל ס"ז וש"נ).

הלכות פסח תמב

קמז

מז אבל להאומרים^א שכל איסור שנתערב ברוב היתר יבש ביבש אסור לאכול כל התערובת ביחד בבת אחת לפי שהאיסור שנתבטל ברוב לא נתהפך להיות היתר גמור מדברי סופרים ואינו מותר אלא לאכלם בזה אחר זה^ב ששואכל כל אחד ואחד יש לו מר שזה היתר וכשאוכל האחרון יש לו מר גם כן שזה היתר והאיסור כבר אכלו^ג ולכן הקילו חכמים בדבר זה לפי שמן התורה כבר נתבטל האיסור ונעשה היתר גמור אבל כשאוכלם בבת אחת יש באכילה זו איסור ברור למראית עין גורו עליו חכמים גזירה משום תערובת מין כשאנו מינו שיש איסור מן התורה אם אין שם ס' אם כן גם חטים חמוצים הללו שנתערבו בחטים כשרים לא נתהפכו להיות היתר גמור מדברי סופרים אף שיש בכשרים יותר מאלף כנגד החמוצים ולפיכך אסור להשהותם בפסח^ד (שאיסור השהיה הוא דומה לאיסור אכילה בבת אחת כמו שנתבאר למעלה^ה).

ומכל מקום אם שכן או עבר והשהה אותם עד לאחר הפסח מותר^ו באכילה^ז דכיון שבשהיה זו לא עבר על איסור של תורה לא קנסוהו חכמים^ח אבל אם נזכר בתוך הפסח צריך לבערם מן העולם לגמרי^ט (או ימכרם לנכרי חוץ מדמי איסור שבהם כמו שיתבאר בס' תמ"ז^י ע"ש) ואם אי אפשר למכרם לנכרי ויש הפסד מרובה בדבר יש לסמך על סברא הראשונה^{יא} ואין צריך לבערם^{יב} אבל אם אין הפסד מרובה יש להחמיר כסברא האחרונה כמ"ש ביורה דעה שם^{יג}:

מז וקודם הפסח מותר לו למחוק כל החטים ביחד כדי שיתערב^{יד} קמח החמין בקמח הכשר ויתבטל בתוכו כששים שהן נבללין זה בזה ושוב אינו חוזר וניעור בפסח ומותרין אפילו באכילה^{טו} וטוב שיאפה המצות קודם הפסח כמו שיתבאר בספר תנ"ג^{טז} עיין שם (ואם אין בחטים הכשרים ששים כנגד החמוצים^{יז}) יכול להוסיף עליהם עוד

קונטרס אחרון

(י) יבול להוסיף בו והו"ס פשוט^{יח} דעת המ"א^{יט} דמדמי דין זה לתערובת יבש ביבש כשאר איסורין לענין איסור אכילה^כ דמותר להוסיף כמ"ש בש"ע יו"ד סי' ק"ט^{כא}, ולכן

קמא מ"א סי' תמו ס"ק יא. וראה לקמן סי"ח, שלמעשה יש להחמיר כשאין שם הפסד מרובה, גם במקום שנתרת הסברא האחרונה. וראה גם לקמן סי' תמו ס"ז.
קמב ב"ח סי' תמו ס"ח ד"ה כתב הב"ח. כל בו סי' מח (ה, ג).
קמג רמ"א ס"ב.
קמד ראה ק"א ס"ק י. רחינו אפילו במזון כדי לבטל, שאו לא שיד לחתור ממש דאמור לקמן סי' תנג ס"ח (שאין כוונתו לבטל אלא כדי לאכול), מ"מ מותר משעם האמור כאן (כיון שכבר נתבטל).
קמה מ"א שם סי' תמו ס"ק יא (לכשלו) עד שהא נמוח). וראה גם סי' תנג ס"ק ג.
קמו סעיף ט.

קלא תורת הבית הקצר בית ד שער א (ב, ב). שו"ת ח"א סי' ערב. דעה הא' בפור ושו"ע יו"ד סי' קט ס"ב.
קלב רשב"א שם. דעה הא' בשו"ע שם ס"א.
קלג רשב"א שם. ש"ך שם ס"ק ג.
קלד מ"א שם סי' תמו ס"ק יא.
קלה סעיף ד, ובהלכות ס"א (לענין מין בשאינו מינו לח בלח).
קלו מ"א ס"ק א (לענין נקשה). ח"י ס"ק א.
קלז בדלעיל סוף סי' ושי"ג.
קלח פ"ג פ"ג (ג, א) ד"ה ולפיכך. שו"ת הריב"ש סי' ג (לענין נקשה). וראה מ"מ יצוינים.
קלט ח"י שם.
קמ סעיף ב (בתערובת יבש ביבש לחריב הכל).

צינונים לקונטרס אחרון

מרמה דין זה כו',
קצא ולא רק לשהיה (כמו לעיל סי"ח).
קעב סעיף ב, ובש"ך ס"ק יג, ובש"ז ס"ק ג: כיון שכל אחד בפני עצמו מותר.

קסט לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (וירחיקו) ח"י ע' ס ואילך.
קסט שיכול להוסיף בו ולטחון כדי.
קע סי' תמו ס"ק יא (אף שכתב רק להתיר לבשלו עד שיהא נימוח, כשיש בו כב ס'), שהרי הוא

הלכות פסח תמב

קז

חמים כשרים עד שיחיה ס' כנגד החמוצים ויטחון הכל ביחד כדי שיתבטל קמח החמץ בס' ויהיו מותרין באכילה ^{קטז} בפסח ואין זה מבטל איסור בידים כיון שכבר נתבטל האיסור ברוב היתר מאלי וביצוא בזה בשאר איסורים אין איסור אלא לאכול כל התערובת בבית

קונטרס אחרון

גם כאן התייר המ"א לבשל עד שיחיה נימוח, והוא הדין דמותר להוסיף דמאי שנא, אידי ואידי מבטל בידים הוא. עיין ביו"ד סי' ק"א סי"ז ^{קטז}. וכ"מ עוד במ"א סי' תס"ז סי"ק ד' שכתב ולפי מש"כ בסי' תמ"ז דיבש ביבש קודם הפסח בטל ברוב א"כ מותר לטחון ולבטל בס' וכן הוא ביו"ד סי' ק"ט עכ"ל, וכוונתו כמו שכתבתי ^{קטז}, ואם יש ס' בכרי נגד החטים החמוצים בלאו הכי נמי שרי, כמ"ש בסי' תנ"ג ^{קטז} דאינו טוחן כדי לבטל ^{קטז}, וכמ"ש המ"א בסי' תמ"ז סי"ק מ"ה, אלא מיירי אף אם אין ס' מותר להוסיף עד ס'. אי נמי ^{קטז} מיירי בטוחן כדי לבטל, ואפ"ה שרי כיון שכבר נתבטל ברוב יבש ביבש, וה"ה דמותר להוסיף מהאי טעמא. ואף שאסר המ"א בס"מ מ"ה להוסיף ^{קטז}, הרי פירש הטעם שאין להקל נגד הרשב"א ^{קטז}, והרשב"א ביאר הטעם ^{קטז} דילמא אית בהו גרגרים שנתבקעו כו', כלומר דלא נתבטלו ברוב קודם הטחינה ^{קטז}, הלכך הרי זה מבטל איסור בידים*, אבל אכן איירינן דליכא בהו גרגיר שנתבקע**.

וכן דעת העולת שבת ^{קטז} להתייר להוסיף אי לית בהו * אם מוסיף עליהם, דלא כפר"ח סימן תנ"ג ^{קטז}. גרגיר שנתבקע, אלא שדעתו לחלק בין כדי לאכול ** ואי אית בהו יתבאר בסי' תנ"ג ^{קטז}, ובין כדי להשהות, ולא קיי"ל הכי כמ"ש לעיל ^{קטז}.

ואף שמעמעות הרשב"א דלהוסיף כדי לאכול אסור אף אי לית בהו גרגיר שנתבקע ^{קטז}, היינו משום דהרשב"א הוא בר פלוגתא דהרא"ה ^{קטז} המחזיר להוסיף על תערובת יבש ביבש בשאר איסורין (כמ"ש הר"ן בשמ"ח ^{קטז}), שעל היתר זה סמך המ"א ^{קטז} דהכי קיי"ל ביו"ד שם. ולפי זה כל שכן דב' בני אדם מותרים להשהות ^{קטז}, דבכהאי גוונא כשאר איסורים אף הרשב"א מודה, כמבואר ביו"ד שם ^{קטז}, וכל זה ^{קטז} דעת המ"א ^{קטז} דס"ל דמשום חזרו וניעור לחוד אין איסור להשהות, וראייתו אפשר

קמז משמעות ד"א שם, דמרתני זה לרין שביו"ד סי' קט ס"ב. ונתבאר בקו"א סי' י. וראה גם לקמן סי' תנ"ג סי"א.

צינים לקונטרס אחרון

קעג שאסור גם לרסס כדי לבטל האיסור.
קעד שמה שכתב לטחון ולבטל בס', היינו להוסיף עד ס' ולטחון, שאם נאמר שיש ס' בכרי כו' **קעה** לקמן שם סי' ושי"ע (שמותר אפילו במקום שלא נתבטלו ברוב ההיתר, כיון שהם ניכרים). **קעו** אלא טוחן כדי לאכול ומאלי הוא מתבטל. **קעז** אפילו אם נפרש שהמ"א שם מיירי שיש כבר ס' אלא שטוחן כדי לבטל (כמבואר כאן בפנים בתחלת הסעיף), מ"מ יש להוכיח מכך, שמשמעם זה מותר גם להוסיף.
קעח אסור להוסיף עליהן עד ס' כדי לאוכלן בפסח דהיינו כמבטל איסור לכתחלה.
קעט כשרית ס' תפא, ונתבאר לעיל קו"א סי' ק. **קפ** ומבואר במ"א שם.
קפא כיון שהן ניכרים. וכן נתבאר חילוק זה לקמן סי' תנ"ג סי"א.

קפב סי' ד"ה הנה, שאסר לטחון כשהם ניכרים אפילו יש בו ס' ואפילו אינו טוחן כדי לבטל.

קפג סעיפים ח"י.
קפד סי' תסו סי"א ד"ה ואם (שכתב חילוק זה בין ניכרים לאינם ניכרים).

קפה בפנים ובתחלת הקו"א, שבי"ד סי' קט מוכח שמותר אפילו כדי לאכול. ונתבאר לעיל סעיף ה וקו"א סי' ד, שלהשהות מותר להוסיף ולבטל בכל

אופן (אפילו לא נתבטל עדיין האיסור ברוב היתר).

קפו שאחרי שביאר הטעמים לאסור הוסיף: ועור נראה לומר טעמא רבה, דכל איסור ניכר כו'.

קפז בבדק הבית, שהן השגות הרא"ה לפסקי תורת הבית להרשב"א. וגם כאן חולק הרשב"א

(בשרית שם) על פסק הרא"ה (שהוא מקור ההלכה שבי"ד סי' קט ס"ב להתייר להוסיף על תערובת יבש ביבש).

קפח המקור להלכה הנ"ל היא ברין חולין פ"י (לו, א) ד"ה גרסי' בגמ', שאחר שכתב כדרכי

הרשב"א דלא שרינן לבשל התערובת יחד, כתב: מיהו כתב הרא"ה ז"ל דכל שנתבטל חד בתרי ...

מרבא עליהן כדי שיעורו ששים ומבטל לכתחלה. וראה פס"ד צמח צדק (ט, א).

קפט בסי' תמו סי"ק יא ובסי' תסו סי' ק, הרי שלא חשש בזה לדעת הרשב"א.

קצ כמבואר בפנים סי"ז.

קצא סעיף א, שזה מותר לכל הדעות.

קצב היתר זה שבסי"ז, שנתבאר לעיל שאף הרשב"א מודה בזה.

קצג סי' תמו סי"ק יא. וכן הביא בסי' תסו סי"ק ד ד"ה כתב הב"ח, כשם כל בו סי' מח (ח, א),

וב"ח סי' תסו סי"ה ד"ה עור במדרכי, שהיא הדעה הא' שבפנים סי"ד.

אחת אבל לאכלו כולו בזה אחר זה הוא היתר גמור אף מדברי סופרים ^{ת"ט} אם כן אין זה

קונטרס אחרון

מהסברים ^{ת"ט} דאף לח בלח חזור וניעור ואפילו הכי מותר לקיימו ^{ת"ט}, אבל בט"ז לא משמע הכי ^{ת"ט}, שהרי כתב בסי' תמ"ז ס"ק י"ח ^{ת"ט} אפילו מדרבנן אין האיסור אלא מצד חומרא דמשהו כו' ע"ש, ולהמ"א ^{ת"ט} מעיקר הדין ראוי לאסור לדעת הרשב"א שבי"ד ס"י ק"ט ולא מצד חומרא דמשהו, אלא ודאי כונת הטי"ז אף לדעת הרא"ש שם אסור מצד חומרא דמשהו דחזור וניעור אף לענין להשהותו. וכ"כ הפרי"ח בסימן תס"ז סוף ס"א ובסי' תמ"נ] סוף ס"א בשם תשובת הרשב"א ^{ת"ט} * וגם * אף לענין לח בלח, וכן כתב בסי' תמ"ז הגהות מיימוניות ^{ת"ט} ומדרכי הארוך ^{ת"ט} דאסרי להשהות תעובת יבש ביבש, מסתמא ^{ת"ט} סבירא להו כהרא"ש בשאר איסורים, שהרי המסדרים הגהות מיימוניות ומדרכי הם תלמידי מהר"ם ^{ת"ט}, ומהר"ם ס"ל כהרא"ש, הובאו דבריו בתשובת הרשב"א ס"י תש"ל, ובמנחת יעקב כלל ל"ט ^{ת"ט}, וגם הסמ"ק ס"ל כהרא"ש, כמבואר בחזרת חטאת שם ^{ת"ט}. ודרך הגהות מיימוניות לימשך אחר דבריו בכל מקום ^{ת"ט}.

ומ"ל לענין להוסיף י"ב, כיון שהטי"ז ^{ת"ט} עצמו מתיר לבטל חמץ קודם הפסח ^{ת"ט} וכן המדרכי הארוך ^{ת"ט} מתיר לבטל ע"פ הכינא דכבר נחבטל ברוב ^{ת"ט}, ואפשר דגם הגהות מיימוני ס"ל הכי. לפיכך יש להקל בזה כדעת המ"א ^{ת"ט}, בדבריו סופרים אין לנו לנקוט חומרי דמר וחומרי דמר ^{ת"ט}, ר"ל חומרת הטי"ז ידבש ביבש חזור וניעור גם להשהותו, וא"כ כל אחד ואחד בפני עצמו נמי אסור להשהות ^{ת"ט}, וחומרת המ"א מאי דמשמע מלשונו דלא שרי לבטל בידים אלא מטעם המבואר בי"ד ס"י ק"ט, דהיינו שכל אחד ואחד בפני עצמו הוא מותר ע"ש. אבל אם לא הוסיף יש להתמיר שלא להשהות,

קמח י"ד ס' קפ ס"א.

צינונים לקונטרס אחרון

קצו דעה הב' בשו"ע ס' תמו ס"ב, וקצו ראה לקמן בסוף הקונטרס אחרון, שלמד כן מהשו"ע ס' תמו ס"ד, כמבואר במ"א שם ס' ט, ולקמן שם ס"א. קצו שהיא הדעה הב' שבפנים ס"ח. קצו לענין יבש ביבש חד בתרי שעבר עליו הפסח, שלא עבר על כל ריאה מהתורה, ואפילו כו'. קצו אם נאמנו שכונת הטי"ז היא כהמ"א ס' תמו ס"ק יא, שאין אסור להשהות אלא לדעת הרשב"א הנ"ל שאסור הטי"ז בשאר איסורים. קצו ס' תפח (וכ"ה בסי' נג), שפוסק כהגאונים שאף לח בלח חזור וניעור, ואסורים אף להשהותו. ר' כדעה הב' דלקמן ס' תמו ס"ב (אלא שהוא סובר כן אף להשהותו). ר' כדעה הג' דלקמן שם (אלא שהוא סובר כן אף להשהותו). רב ס' תמו ס"ק מה. רב ס' תפח, שאסור לבטל לחמץ בס' כדי להשהותו. ר' שהמ"א חושש לדעתו בזה (כדלעיל ק"א ס"ק ד), ולא הביא את סיוע דבריו לענין חזור וניעור בלח בלח אפילו להשהותו, שבו לא קי"ל כוותיה, כמבואר ברמ"א ס' תמו ס"ד, ולקמן שם. ר' סוף הל' חמץ ומצה (הובא במ"א ס' תמו ס"ק מה); א' נתערבו חט חמץ בחטי כשר ולא נודע עד לאחר הפסח ... ר' לו בזה דיוולך הנגא לים המלח. ר' רמז קפס"ב בהגיה, בשם ראב"ה ס' תיב, הובא

בב"ח ס' תמו ס"ג ד"ה כתב במדרכי, ובמ"א ס' תמו ס"ק ד' ד"ה כתב בב"ח (אלא שהם עצמם פסקו כהכל בו, שהתיר להשהות החטים שנתערבו). ר' אין לומר שטעם הדבר שאסור, שהם סוברים כהרשב"א בשאר איסורים, שחד בתרי יבש ביבש לא נעשה היתר, ולכן אסור להשהותו כדלעיל ס"ט, כי מסתמא כו'. ר' ראה כללי הפוסקים וההוראה כללים רכט; רלו. ר' אות יב. ר' כלל לט דין ה. ר' ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רל, וכיון שגם לדעת הרא"ש (דעה הא') דלעיל (ס"ד) אסורים להשהות, לכן פסק בסי"ח, שאין להשהות אלא בהפסד מרובה. ר' שבס"ז, יש להתיר אפילו בלא הפסד מרובה. ר' ס"ק ה (אפילו לח בלח פחות מסי', שעדיין לא נעשה היתר). ר' כדלעיל ק"א ס"ק ג"ד. ר' שם, בשם ראב"ה שם, הובאו לעיל ק"א ס"ק ד.

ר' היינו חטים שנתערבו בחטים כשורות, ויש שהתיר בסי' תמו ס"ק יא, להוסיף עד ס' ולטחון כדי לבטל (לפי מה שנתבאר בדבריו לעיל), כיון שכל אחד מהם בפני עצמו הוא היתר גמור. ר' כדלעיל ס' תמ ק"א ס"ק ו, בשם כללי ההוראה, ושם. ר' ראה הערים (יורות) ח"י ע' עכ"ד. קובץ יגדיל תורה (ג'), חוב' ה' ע' י"ח הערה 80.

הלכות פסח תמב

קיט

מכמל איסור אלא מכמל היתר הוא קטש שהרי מכמלו בשעה שדין ביטול החמץ הוא כדין ביטול שאר איסורים דהיינו קודם הפסח קט:

יז ואם אין לו עוד חמץ כשרים ישער באומד דעתו כמה היו החמץ החמוצים ויטול כל כך חמץ מהתערובת ויבערם מכיתו קט דהיינו שימכרם קודם הפסח או לנכרי או אפילו לישראל אחר קודם הפסח והשאר מותר לו להשהותם עד לאחר הפסח וכן אותו הישראל שלקח ממנו החמץ מותר לו להשהותם עד לאחר הפסח שהרי איסור השהייה דומה לאיסור אכילה כבת אחת לשאר איסורין ובשאר איסורין אין איסור לאכול כבת אחת אלא לאדם אחד אבל שני בני אדם מותרין לאכול כל התערובת אפילו ברגע אחד כמו שנתבאר ביורה דעה שם קט:

יח ויש חולקין על זה קט ואומרים קט כיון שאסור לאכול בפסח כלום מזה התערובת ואפילו מבר כל התערובת לנכרי קודם הפסח ולא שיר ממנו אלא משהו אסור לאכול בפסח קט אסור קט גם כן להשהותו קט גזירה שמא יבא לאכול ואם שכח ולא ביערו קודם הפסח ונוכר בתוך הפסח צריך לבערו מן העולם לגמרי ויש לחוש לדבריהם קט אם אין שם הפסח מרובה קט:

קונטרס אחרון

ואפילו כל אחד בפני עצמו, דהיינו אפילו ביער כל התערובות יכ ולא נשתיר אלא משהו לא ישחנו, כדי לחוש לדעת הרשב"א והמרדכי והגהות מיימוניות וט"ז ופרי חדש, שהרי לדעתם כשם שאסור לאכול משום שחורז וניעור כך אסור להשהותו מהאי טעמא. ומכל מקום בהפסד מרובה ונהאי גזונא יש להקל, שהרי דעת הש"ע בס"י תס"ז ס"ד דכ"א דלא אמרינן חזרו וניעור לענין להשהותו, ע"ש ב"מ"א רבב ובמה שכתבתי שם רכ:

בלח בלה, ובוה לא קי"ל כותיה.
קנד שלא רק בדין שבס"ד (שבוה אסור גם לדעה הב' דלעיל ס"ז), אלא אפילו בדין שבס"ז (שמות) לדעה הב' דלעיל ס"ז), מ"מ אסור להשהות.
קנה שבש בביש חזר וניעור, כדלעיל ס"ד.
קנו כן תקן בהגהת מהר"ל, ובת"י: הרי אסור.
קנז שילת הרשב"א ס"י תפז בשם הגאונים, הגהות מיימוניות סוף הל' חמץ ומצה, מודין רמז תקס"ט בת"י, בשם ראב"ה ס"י תיב. ונתבאר בקי"א ס"ק י (ד"ה וכל דה), עיי' תנ"ג ס"ה ואילך.
קנח כבתי"ל נפסק כדעת זו, ומצוין: חשמונת הרב"ם פ"ד (והח"מ) [בני מרא"ק], שאם היה משהו אדם היה אסור להשהות, אף לפירוש המ"מ שם שראוי אסור באכילה ממנו חזר וניעור] וד"ש פ"א והסור [רס"י] תמה, לפירוש הב"ח שם ס"ב ד"ה ומש' דני מילי] והשב"א [במצוין לעיל] ומרדכי והגהות מיימוניות וט"ז סוסי' תמ"ז, דלא כמ"א ס"י תמ"ז ס"ק יא. וראה קי"א סוף ס"ק י, המעט שבהפסד מרובה סמכנין בוה על הג"א.
קנט אפילו בדין שבס"ז, שמזריח אף לדעה הב' שבס"ז (ומכל שכן בדין שבס"ד, שכבר נתבאר בס"ז) שאסור בלא הפסד מרובה. וראה גם לקמן ס"י תמו סכ"ב (במסגרת).

צינונים לקונטרס אחרון

רבב ס"ק ט: חזרו וניעור, כמ"ש ס"י תמז ס"ד, וא"כ אסור לאכול ומותר להאזינם שמתערבת לה רבב סעיף יא: שהרי אף להאזינם שמתערבת לה בלח שנתבטל בס' קודם הפסח חזרו וניעור בפסח ואסור לאכול אף על פי כן מותר להשהותו.

קמט ר"ן חולין פ"ו (לו, א) ד"ה גרסי' בנ"מ, בשם הרא"ה, ש"ע שם ס"ז שם ס"ז שם ס"ק ג' ת"ש שם ס"ק י.
קנ בת"י: ואינו מוסיף עליו אלא כדי שלא יהא חזרו וניעור אח"כ כשיגיע הפסח וכיוצא בו גם בשאר איסורין לענין איסור אכילה מותר להוסיף על יבש יבש שנתבטל ברוב עד ס' כדי לבטלו בקדירה אחת ולאכול אדם אחד את כולו בבת אחת אפילו לסברת הרשב"א דלעיל ואין בוה חשם חבטל איסור בדין כמ"ש ביריד ס"י קט ע"ש. וראה קי"א ס"ק י (ד"ה ומ"מ), שבוה יש לחזיר אפילו לדעה הראשונה לקמן ס"ה, והיינו אפילו בלא הפסד מרובה.
קנא והשאר בעולם (שש"ל חזרו וניעור ואסור באכילה, כדלעיל ס"ה), משא"כ כשנאכלו או נשרפו, ראה לקמן ס"י תמו ס"ד (שמותית כל התערובת אפילו באכילה ואפילו כשתערבה בפסח), וס"י תנ"ג ס"ב.
קנב ס"י קט ס"א. ונתבאר בקי"א ס"ק י (סוף דבור הראשון), שאף התולקים על היתר שבמקני הקדוש מורים בה.
קנז ס"ז סוסי' תמז ס"ק יח. וראה קי"א ס"ק י ד"ה וכל זה, שכת' גם דעת הר"ח ס"י תנ"ג סוף ס"א, ס"י תמו ס"ד, וס"י תמו סוף ס"א (אלא שהוא מוכר כן אף

רב מכיתו (כמבואר בפנים ס"י), ואם נתבער לגמרי ראה לקמן ס"י תמז ס"ד.
רבא כנפול מים על קמח ונתייבש ומתערב עם השאר, שאסור לאכול בפסח אלא וירקנו וישמרו עד אחר הפסח.

הלכות פסח תמב

קב

יט וכל זה כשיש בחמים הכשרים רוב כנגד החמוצים אבל אם היה שוה בשוה לדברי

הכל אסור להשהותם בפסח* ואם (לא) הוסיף עליהם כלום קט (ו)שכח והשהה אותם עד לאחר הפסח הרי הן אסורין בהנאה אלא אם כן פורדה את האיסור שבהן קט או שימכרם לנכרי חוץ מדמי איסור שבהן כמו שנתבאר למעלה קט.

רק שיוחר לתקן בענין שלא יחזור הנכרי וימכרם לישראל אחר קט דהיינו שיסתנם ויעשה מהם פת וימכור הפת לנכרי חוץ מדמי איסור שבו אם הוא מקום שנוהגין איסור בפת של נכרי ובמקומות שנוהגין היתר קט צריך להתיר כל הפת לתחיתות ואחר כך ימכרם לנכרי קט חוץ מדמי איסור שבהם שאסור לקח מנכרי חתיכות פת כמו שנתבאר ביורה דעה סי' ק"ב קט וכן בכל מקום שנתבאר שלאחר הפסח הוא אסור באכילה ומותר בהנאה צריך לזהר כשמוכרו לנכרי שימכרו לו בענין שאין לחוש שמא יחזור הנכרי וימכרו לישראל אחר ויאכלנו עיין סי' תס"ק קט:

ב אין אסור מן התורה אלא חמץ גמור שהוא ראוי לאכילה קט אבל עיסה שהתחילה להתחמץ ולא הניעה להימוץ קט שיתבאר בסי' תנ"ט קט אף כשיאפו אותה לא תהא ראויה לאכילה קט מרמזת חמצותה שלא גמרה כל צרכה וכן אותו בצק שהסופרים מרבקין בו נירדתייהם קט שעושין אותו מעפר קט הרחיים שאינו ראוי לאכילה קט כשיאפו אותו וכן כל כיוצא בזה הרי זה נקרא חמץ נוקשה קט ומותר לאכלו בפסח מן התורה שאין זה חמץ כלל.

אבל חממים אסורוהו באכילה ובהנאה והצריכו גם כן לבערו בערב פסח קט גזירה שמא ישכח ויאכל ממנה בפסח קט שעל ידי הדחק הוא ראוי לאכילה קט ואם שכח ולא ביערו בערב פסח ונזכר בתוך הפסח צריך לבערו מן העולם לגמרי קט אבל לא יברך מטעם שנתבאר למעלה קט ואם עבר עליו הפסח ולא ביערו הרי הוא מותר בהנאה דמיון שלא

קט סעיף ה. ובת"י: בשם הב"ח והפרי"ח.

קטא ברעילי ס"ה, שמוחר להוסיף כדי להשהות.

קטב י"ז סוסי' תמו' סי' יח, רמזנו אף בתקובות דר

בחד.

קטג סעיף ג.

קטד התנות חייבוניות סוף הל' חמץ ונצה. הובא בב"י

סוס"י תמו. מ"א סי' תמו ס"ק מ"ה. וראה גם לקמן

סי' תמו ס"א, ולקמן סי' תמו ס"ב וש"נ.

קטה ראה שו"ע יו"ד סי' קיב ס"ב. לעיל סי' שבה ס"ו

וש"נ.

קטו מדברי ע"ז מנו תתל. שו"ע שם ס"א. וראה גם

לקמן סי' תמה ס"ב.

קטז סימן זה בשו"ע"ר לא הגיע לדיון, וראה רמ"א שם

ס"א.

קטה סעיף ב וש"נ.

קטט גמרא דף מג, א (ברב יורה), שאף רבי אליעזר

מרה. שעל נוקשה אין עוברים בלאו. ר"ף שם

(יג, א) דק"ל' בחכמים שם. רמב"ן במלחמות שם. ר"ן

שם ס"ה דרי. רא"ש פ"ג סוס"י א. מור בשפם. מ"א

ס"ק א ביעת השו"ע.

קע רש"י שם ד"ה שאור.

קעא סעיף יג.

קעב דש"י שם ד"ה מאן תנא. ר"ן פ"ג (יג, א) ד"ה

וזמא. סמ"ג (ל, ד), מ"א ס"ק א ד"ה

ורמין נוקשה.

קעג חסנה דף חוב, א. כפרוש הגמ' שם ס"ב.

קעד פ"י המשניות להרמב"ם שם. ובת"י: מאבב.

קעה רש"י דף מג, א ד"ה כותח ושכר. ר"ן שם.

קעו גמרא ורש"י מג, א ד"ה כותח ושכר. ר"ן שם ד"ה

וזמא. סמ"ג שם.

קעז משנה מה, ב (שאור ישר והאכלו פמור, אבל

אסור). גמרא מג, א (שאור ישר אלא אסור

בהנאה). תוס' ג, ב ד"ה משש. וראה לקמן סי' תמו ס"ח

שכח בששים.

קעח תוס' ב, א ד"ה אור בשם רשב"א. רא"ש פ"ג ס"א

קעט (עכ"ל לשעם דא שבתוס' שם. וראה קו"א ס"ק

(יב). ר"ן שם (יג, א) ד"ה ולפכר.

קעט מ"א ס"ק א. ח"י ס"ק ד.

קפ חז"י ס"ק א. ובי"ה לעיל ס"ו וס"ז.

קפא סעיף ז (לענין מעט ולא משמש). וראה לקמן סי'

תמו קו"א ס"ק שפמם יד אין לברך גם על ביעור

חמץ נוקשה, ושררר זה גלמז מנ"א סי' תמו ס"ק מז.

הלכות פסח תמב

קבא

עבר עליו על איסור של תורה לא קנסוהו חכמים ^{קפב} אבל אסור לאכלו ^{קפג} כיון שיש עליו שם חמץ שעבר עליו הפסח:

בא ואינו נקרא חמץ נוקשה אלא אם כן שמשעה שנתחמץ לא היה ראוי לאכילה מעולם ^{קפד} כי אם על ידי הדחק אבל אם היה ראוי לאכילה משנתחמץ ואחר כך נפסל מאכילת אדם כגון הפת ^{קפז} ושל חמץ או של שאור ^{קצ} שעופשה ומלונמא ^{קצב} (פירוש מלא לונמא שלועם חטים ונותנם על גבי מכתו ^{קצג}) שנסדרו ונתקלקלו מאכילת אדם חייב לבערם מן התורה ^{קצד} אלא אם כן נפסלו מאכילת כלב ^{קצה} קודם שעת הביעור ^{קצו} דהיינו קודם שעה ששית דכשיגיע זמן הביעור אין עליהם תורת אוכל שיתחייב לבערם ^{קצז} והרי הן כעפר בעלמא ^{קצח}.

אבל אם נפסלו מאכילת כלב אחר שעת הביעור בין שנתחמצו אחר שעת הביעור בין מקודם חייב לבערו ^{קצט} מן העולם לגמרי ^{קצכ} מן התורה ^{קצו} דכיון שהיה עליהם שעה אחת שם חמץ לאחר זמן איסורו אינו נפקע מהם לעולם ^{קצז} עד שיעשה להם כתורת חמץ ^{קצח}:

בב וכל זה בחמץ שהוא עומד בעינו שאינו מעורב בדבר אחר אבל חמץ ^{קצט} גמור שהיה ראוי לאכילה ^{קצכ} שעירב אותו בדבר שאינו מאכל אדם כלל או שאינו מאכל כל אדם כגון התיראק"ה שאינו מאכל אלא לחולים ^{קצד} מותר לקיימו בפסח ואפילו יש בתערובת הזה חמץ הרבה יותר מכוית בכדי אכילת פרס ^{קצה} מכל מקום כיון שאינו ראוי לאכילה הרי נפסדה צורת החמץ שבתוכו ^{קצו} ואין עליו תורת חמץ כלל אבל אסור לאכול מזה התערובת בפסח ואפילו אין בו אלא חמץ כל שהוא ^{קצז} אם דרך עשייתו הוא על ידי תערובת חמץ כגון התיראק"ה (יא) וכיוצא בו אינו במל בתוכו כמו שנתבאר למעלה ^{קצח}:

קונטרס אחרון

(יא) התיראק"ה בו עיין במה שכתבתי לעיל ^{קצד}. ועיין בתשובת הרשב"א ^{קצכ} שהביא הב"י ביו"ד סוף סימן קל"ד, מבואר שם שכל מאכלי הרופאים שנותרים לחולים נקרא דרך עשייתו אינו מתבטל ע"ש:

ר"ה מלונמא. מור ושליע ס"מ. מ"א ס"ק ג.
קצב מ"מ שם.
קצג ר"ף (ד, א). פ"ח ס"ב. ומותר אף ליהנות מרם בפסח, כדלקמן סי' תתס ס"א, אבל לא לאכול, כדלקמן ס"ב.
קצד ירושלמי פ"ב ה"ו, לפירוש מ"מ ור"ן שם.
קצה ר"ן רפ"ב (ה, ב) ד"ה חיבו.
קצו ראה דברי אלהינו פסחים סי' יד אות ג.
קצז וכל"ה לקמן סל"ד. וראה לקמן סי' תתס ס"ח שאף אפרין אסור בהנאה.
קצח ולקמן סי' תתס ס"ג.
קצט רמב"ם פ"ד ה"ב. מור ושליע ס"ד.
ר מ"א ס"ק ג. פרוש. ולענין חמץ נוקשה שנתערב, ראה לקמן סי' תמו ס"ח.
רא לבוש ס"ד.
רב ראה גם לעיל ס"ג (לענין מין במינו), ולקמן ס"ג (לענין נפסל מאכילת כלב). שכלי האיסור של נתון מעט במל ברוב.
רג רמב"ם פ"ד ה"י. שליע מ"ה ס"א.
רד רמב"ם פ"ד ה"ב. מור ושליע ס"ד.
רז סעיף ו (אלא ששם מיידי במאכל אדם, ולכן אסור אף להשהותו). וראה קרא' ס"ק יא ולעיל ס"ק ה.

קפב שם ר"ה ולפ"ך. שליח הריב"ש סי' ג. שליע סוסי' תתס ס"ב. וכדלעיל ס"ג וספ"ו (אלא ששם לא נאמר נמנע זה אף באכילה. וכל"ה לעיל ס"ג. עכ"פ בדפטר מיוחד). וראה קרא' ס"ק מ. דהיינו שאין לו עיקר מן התורה (משא"ל לעיל ס"ג וס"ו וס"א).
קפג משמעות ריב"ש שם. פרוש. ח"י שם ס"ק גג. אלה רבה שם ס"ק מג. וראה לעיל ס"ו (לענין מעט ולא נמנע) וס"ג וספ"ו (לענין מין במינו).
קפד מ"א ס"ק א ד"ה חמץ נוקשה.
קפה ברייתא דף תתו, ב. מור ושליע ס"ב.
קפו רמב"ם פ"א ה"ב. מ"מ שם. מ"א ס"ק יד.
קפז תוספתא פ"ג ה"ב. מור ושליע שם.
קפח פירוש המשניות לדומם' שבכית פ"א מ"א. ח"י ס"ק ג.
קפט מבטלת פ"י (חייבין עליו כרת, באכילה). ר"ן (יד, רע"א) אפרה (המנא). פרי מגדים א"א ס"ק ג. נמשמעות המ"א ס"ק א וס"ק יד.
קצ ר"ף שם (ג, ב). שליע שם. מור ושליע ס"ט. ראה גם לעיל ס"י תתל סכ"ה. לקמן סל"בד. ס"י תתה מ"ד סי' תמו ס"ג.
קצא רמב"ם פ"ד ה"א, לפירוש המ"מ שם. ר"ן (יד, א)

צינונים לקונטרס אחרון

רבה ח"ג סי' ריד.

רבה קרא' ס"ק ה.

הלכות פסח תמב

קבב

בג ערביה העבדנין שנתן לתוכן קמח ועורות אפילו נתן שעוה אחת קודם הביעור הרי זה מותר לקיימן בפסח^י שבשהגיע זמן הביעור כבר הסריח הקמח מחמת העורות שבתוכו ונפסל מאכילת אדם ונעשה כחמץ נוקשה^י וכיון שהוא מעורב בדברים אחרים שבעריבה אין צורך לבערו^י שכבר נפסדה צורתו על ידי התערובות^י אבל אם נתנן בפחות משעוה לשעת הביעור חייב לבערו^י.

ואם לא נתן העורות לתוך העריבה ונתן הקמח בתוכה קודם ג' ימים לשעת הביעור מותר לקיימן בפסח שכבר נבאש ונפסד אבל אם נתן הקמח תוך ג' ימים לשעת הביעור חייב לבערו^י.

בד כל דבר (יב) שמותר לקיימו מותר להנות ממנו בפסח^י בגון למוכרו לנכרי^י או שאר מיני הנאות:

קונטרס אחרון

(יב) בל דבר בו מותר להנות בו עיין וכו' בתוס' ריש פרק כל שעוה ד"ה ר' יהודה אומר כו' וכו', (ועיין במ"ש לקמן וכו') ובמהרש"א שם וכו', דסותר כלל זה לכאורה. וכ"כ בתשובת חכם צבי סי' פ"ו^י. ויש ליישב דשם מיידי בכותח דאסור לאלכו מן התורה בפסח כמבואר בתוס' ריש פרק ג' וכו', ואף למ"ד דאינו אסור אלא מדברי סופרים וכו', מ"מ כשם שאסורו באכילה אף כשאין בו כזית בכדי אכילת פרס גזרה משום יש בו כך אסורוהו בהנאה מגזרה זו עצמה, דאסור הנאה ביש בו הוא מן התורה וכו', שהרי חייב עליו כרת בזכות כמ"ש הבי"ו והפרי חדש וכו'. ובאמת וכו' כותח אסור להשהותו מדברי סופרים אף לר"ת וכו', גזירה שמא יאכלנו בפסח וכו', כמ"ש הרא"ש ריש פרק ג', לחידושי שבתוס' ריש פרק קמא וכו', בשם רשב"א וכו'. וכן קיי"ל כמ"ש כל האחרונים וכו'. ור"י

ריב משמעות תרומת הדשן סי' קנ (דאיסור הנאה גזי אינם אלא בלאו כמו בהשאה). וראה גם מ"א סי' ק"ג. וז"ל סי' תנח סי' יח, וראה ק"א סי' יב. לקמן סי' תמב סי' (לענין אפרין). סי' תמו ק"א סי' ב (ד"ה וכו'). סי' תמו ק"א סי' ג. דוספות למנחת פתח א"ח סי' תמב.

ריג כדלקמן סי' תמו סי' ק"א שם סי' ג.

רו ברייתא דף נח, ב כרבי נתן, מור ושוע' סי"א.
רז מ"א סי' ב.
רח רנב"ם פ"ד ה"ח. מור ושוע' שם.
רט רנב"ם שם ה"ה. שוע' שם.
רי פרי"ח סי' מ"א ד"ה נבי"ש אפילו.
ריא ברייתא שם. מור ושוע' שם.

צינונים לקונטרס אחרון

עובר בכל יראה בכותח שיש בו כזית בכדי אכילת פרס.
רלה הבי"ו ד"ה והשתא (לדברי הכל), והפרי"ח סי' ד"ה וריבני חיים, לדעת התוס' (אבל לדיון), ראה לעיל במנין המצות שם, דקיי"ל כהרמב"ם לפירוש הפרי"ח שם ד"ה ומאחר, שאף בכותח שיש בו כזית בכדי אכילת פרס אין בו כרת.
רלה ועפ"י ה"ל שאסור באכילה והנאה כשאין בו כזית בכדי אכילת פרס גזרה משום יש בו, היה צריך לאסור מטעם זה גם להשהות. ובאמת כו', רלה מב, א ד"ה ואלו (שכותח) אינו עובר מהעזים), מ"מ אסור להשהותו מטעם גזירה כו'.
רלה כדלעיל סי' תלא סי' תס"ג (טעם הב') ושי"י.
רלה ב, א ד"ה אור, לתירוק הא' שאסור להשהות בפסח כיון דחמץ לא כדילי מיניה.
רלה ראה תוס' שם בשם הרשב"א, שכותב כן אף לתירוק הב' שבתוס' שם (שטעם האיסור להשהות הוא כיון שהחמירה תורה בחמץ בכ"י וכו'). ובתוס' הרשב"א משאנן (ב, א) סדיה כודקין, כותב כן רק לתירוק הא', וראה העי"ב (יחזק"ל) ח"י ע' פז.
רמ כדלעיל סי' (בחמץ נוקשה) ושי"י.

רבו לכללות קונטרס אחרון זה, ראה העי"ב (יחזק"ל) ח"י ע' פז ואילך.
רבו שאף לדעת ר"ת שמותר להשהות כותח בפסח מ"מ אסור למוכרו (ולדיון), ראה לעיל סי' קק"א סי' א, שאסור להשהות כותח מטעם אחר.
רבת בסוף הקו"א, שגם לחוס זה כדעת ר"ת אסור להשהות כותח מדברי סופרים.
רבת דאע"ג דאינו עובר עליה בכל יראה מ"מ אסור למוכרו לעובר כוכבים ודבהנאה אסורה.
רל סדיה ובמדרכי, שהוכיח כן מהתוס' וממהרש"א שם.
רלא מב, א ד"ה ואלו (דריבוי קרא), ודיינו שמי"ש ר"ת שם שמותר להשהות, קאי למ"ש בגמרא שם (מג, א) דתנא דרמתניתין ס"ל דקאי באכילה בלאו, ולכן אסור אף בהנאה.
רלב היינו לדיון דקיי"ל (לעיל במנין המצות שלפני סי' תכט, וש"נ) כחכמים (מז, א), שאין כותח אסור באכילה מן התורה אלא כשיש בו כזית בכדי אכילת פרס.
רלה משא"כ בשהיה, לדעת התוס' (אבל לדיון), ראה לעיל במנין המצות שם, בשה"י"ג מכת"י, אם

הלכות פסח תמב

קבג

בב בגדים המכובסים בחלב חמתי^י אף על פי שנראה בהן ממשות החמץ מותר לקימן בפסח שכבר נפסדה צורתו וכן ניירות שדבקו אותן בבצק שממשות החמץ נראה מבחוץ אין צריך לגרור ולבערו שכבר נפסדה צורתו^י.

במה דברים אמורים^י (י) כשנכבסו הבגדים ונדבקו הניירות קודם שלשים יום לפני הפסח שבישתינו זמן הביעור כבר נתקשה החמץ שבהן ונפסדה צורתו^י אבל אם נכבסו ונדבקו תוך שלשים יום אם נראה בהן ממשות החמץ^י צריך לגרור מה שנראה אם יש ממנו כזית^י בכגר אחד או בנייר אחד אף על פי שהוא מפוזר על פני כל הנייר ואין ממנו כזית במקום אחד הרי הנייר מצרפ^י ואם ריבך ניירות הרבה בחלון אחד ואין מן החמץ כזית במקום אחד (יד) אין החלון מצרפ דכיון שהוא מחובר לבית הרי הוא כבית^י ואין

קונטרס אחרון

בתוס' ריש פרק כל שעה^י ס"ל כאידך שינויא^י, שהוא מסתם תוספות שהוא ר"י^י. אי נמי ס"ל לר"י^י כיון דלא אסור להשהותו אלא מדברי סופרים לא היה לנו לגזור שמא יסברו שנשתתה אצלו בפסח*, אבל בהנאה ס"ל כמ"ד דאסור מדאורייתא, * אי לא משום שמא יאמרו שבפסח מכרו וכמ"ש הרמב"ם דהלכה כרבי אליעזר, עיין בב"י^י ונח:

(יג) כשנכבסו בו קודם ל' יום כן^י כתב המ"א^י ושרא גאונים מחמירים לעשות צעיי נשים קודם שלשים יום^י, ומבואר בדבריו דטעם המקילים הוא משום דזה לא מיקרי נראה מבחוץ, משמע בהדיא דאם באמת נראה ממשות החמץ אסור להשהותו אלא א"כ נעשה קודם ל' יום. וכ"כ בהדיא הט"ז סק"ב, דלראב"ה^י יש להתמיר אף בבגדים אם נראה בהם ממשות החמץ, אלא שהוקשה לו מנהג העולם שאין מדקדקין בכך והאריך לחלוק על ראב"ה^י, וכבר סתר החק יעקב^י את דבריו והסכים לפסוק כראב"ה^י, וכ"כ מהרא"י בתורתו הדשן^י, וכ"כ במ"א שיש לפסוק כראב"ה^י, וכן פסק רמ"א בדרכי משה^י בשם מהר"י^י.

(יד) אין החלון מצרפ בו עיין^י מה שכתבתי לקמן^י גבי עריבה שם נתבאר כל הדברים

יד רמב"ם פ"ד ה"א. רא"ש פ"ג ס"ה, שכן העיד רבנו משולם בשם רבנו אליעזר הגדול. מור ושול"ע ס"ג.
יט רמב"ם ושול"ע שם.
יטו מסקנת תרומת הדשן ס"ו קז, ובפסקים ס"ו קמג. מ"א ס"ח ה, שראה גאונים מחמרים. וראה לקמן ס"ו תמו מ"ד (לענין תניית טעם, ב' חרשים).
יז מור בשם ראב"ה ס"ו תפ. שול"ת מדר"י וייל רס"י

צינים לקונטרס אחרון

רמא שם, שכתב שלדעת ר"ת מותר להשהות כותח בפסח.
רמב"ם שבתוס' ב', א שם (ולא ס"ל כמ"ש שם בשם רשב"א לדעת ר"ת, שגם לפי תירוץ זה אסוינן להשהות). ולפי דעה זו לא יוצרך הכלל האמור כאן בפנים.
רמג ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רכא.
רמד שגם ר"י ברי"ף כל שעה סבירא ליה שאסור להשהות כותח בפסח מדברי סופרים, ומ"ש שם שלא גזירנן למכור כותח ל' יום קודם הפסח אלא מטעם שסבירו שבפסח מכרו, היינו כיון כו'.
רמה שם, אבל ראה לעיל במגן המצות שם, דקיייל בהרמב"ם לפירוש הפר"ח שם ד"ה ומאחר, דהלכה כחכמים (מר, א), שאם אין בו כזית כבדי

אכילת פריס מותר אף באכילה מן התורה.
רמו לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (ינות"י) ח"י ע' צ.
רמו ס"ק ה.
רמו אף שברמ"א ס"ג לא נזכרה החומרא אלא לענין ניירות בחלון שנראה מבחוץ.
רמט ס"י תפז, הובא בטור.
רנ ס"ק י.
רנא ס"י קי, ובפסקים ס"י קמט.
רנב ס"ק ז.
רנג ריש ס"י קצג, לאסור בנראה החמץ בעין.
רנד לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (ינות"י) ח"י ע' צג.
רנה סכ"ח ט. וקרא ס"ק טז.

הלכות פסח תמב

קבר

הבית מצרף את חצאי זיתים המדובקים בכתליו כמו שיתבאר דכא ויש אומרים דכב שאפילו נכבסו ונרדקו תוך ל' נראה בהן ממשות החמץ אין צריך לבערו מפני שכבר נפסלו מאכילת הכלב דהרי הוא כעפר בעלמא וטוב לחוש לסכרא הראשונה:

כו בגדים המכובסים בחלב חמה אע"פ שאין נראה בהן ממשות החמץ (פו) אסור להניח בתוכן קמח של פסח דלפעמים יש בהן קצת ממשות מקמח חלב חמה ואינו נראה

קונטרס אחרון

הללו דהנה המגן אברהם מיירי שהבצק כולו הוא עשוי לחזק דה"ה כדמשמע ממה שכתב בסימן תמ"ז סיף ה', וכוונתו להביא ממ"ש רמ"א שם בסוף ההג"ה דכשאין מן הבצק כזית במקום אחד אין צורך לבער אם הוא עשוי לחזק. והנה רמ"א שם מיירי בחבית שהוא כלי, אבל בחלון המחובר לבית אפילו יש במקום אחד בצק הרבה שאין עשוי לחזק וכן בהרבה מקומות (רק שהוא פחות מכזית במקום אחד) אין החלון מצרף, שכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, שהרי הנוטל החלון מהבית בשבת חייב משום סותר בנין קבוע כאלו סתר הבית עצמו דה"ה וחבית אפילו כמזו שיתבאר לקמן ב"ש בשם הירושלמי דה"ה, אלא לפי שסתם בצק שבבית כולו לחזק, לפיכך קיצר המ"א בביאור טעם דין זה, כדרכו שאחזו דרך קצרה דה"ה:

(מז) אסור להניח בתוכן קמח של פסח כו הנה המ"א דה"ה כתב קמח בפסח, משמע דקודם פסח שרי דה"ה, אבל בחק יעקב דה"ה העתיק בשמו קמחא דפסחא, משמע אפילו קודם הפסח דה"ה. ואף שמוטב ליתן כד של חומץ אצל כד של כוחת, משום דאף אם יפול מהכוחת לתוך החומץ יתבטל ב"ש כמ"ש ב"ד סי' צ"ה דה"ה, וה"נ יתבטלו הפירורין ב"ש קודם הפסח שהוא שעת היתר. זה אינו, דפירורין אינן בטלין בקמח דאינן מתערבין יפה, כמ"ש חק יעקב סי' תס"ו סי"ק י"ג דה"ה. והנה מכו יב"ש בלח ואי אפשר לסנו כגון שנפל ברוטב עבה, דאע"פ שאי אפשר לברר האיסור משם בידים מחמת דקותו, אע"פ כיוון שבמקומו מובדל הוא מההיתר ויש הפרש בין זה לזה שזה לח וזה יבש ואין נבללין זה בזה לכך אינו מתבטל בתוכו, לדעת הט"ז ב"ד סי' ק"ד דה"ה, והסכימו עמו * ועיין בב"י ב"ד סי' קט"ו שנחלקו בזה ע"י המנחת כהן ע"י ופ"ה דה"ה ומנחת יעקב כלל פ"ה סי' ס"ק

דכא סעיף כה (לעני דבוק לכל) וס"מ (לעני מדובק לכותל) וראה חתול לדור ח"ג סי' לו. רכב טור עפ"י פירוש הב"י ד"ה וכתב עוד בגדים. דעה הא ברמ"א שם.

צינונים לקונטרס אחרון

רנו דעני צירוף לכזית בחמץ הדבוק בבלי או בבית. רנו טוף סי' ה' נראה לי דאם יש בחלון פחות מכזית א"צ לבער לכו"ע כמ"ש סוף סי"ח וסי' תמ"ז סי"ה. רנב ולכן אף הבגד והגירי אינו מצרף, משא"כ כאן בגדים מיירי בחלק שאינו עשוי לחזק. רנט כדלעני סי' שיש סי"ז ושי'. רס כמ"ש וק"א סי' טז. רסא סי' ה"ב. רסב ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל שלא. רסג לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (ירומים) ח"י ע' צו ואילך. רסד סי' ד. רסה שאני יטבל בס'. רסו סי' יא. רסז שהמירור אינו בטל בקמח אפילו קודם הפסח, דלקמן סי' תס"ז. רסח שריע ס"ה, ושי' סי' כב, וט"ז סי' טז, דלא

הוי בעיניה ובטל ב"ש. רסט ולקמן שם סי' ט. רעא אם אסורים חמאה של עכו"ם (אף שחלב הטמאה אינו עומד), מפני חצוצתי החלב שיש בה שאינו מעורב עם החמאה כדי שיבטל במיעוטו (רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ג ה"ט), או שכל שאין אתה יכול לברר האיסור מתוך ההיתר הוא בטל (תורת הבית להרשב"א, כות ג שער ג, צ ע"ד). נחבארה מחלוקת זו גם בשו"ת רבינו סי' יח. רעא סי' א (דלא כרמ"א שם סי"א, ושי' שם סי' ט"ק ג, ונקודת הכסף שם), וראה לקמן שם סי"א: שיש להחמיר כהאומרים שביש בלח אינו מתבטל, וראה גם שו"ת רבינו סי' (לענין מצה טחונה שעושים ממנה עגולים); תלוי באשלי רבכ"י מחלוקת הפוסקים ב"ד סי' ק"ד בגי' תעריבת יב"ש בלח ע"ש בפרי חדש. רעב סי' התעריבות ח"ב פ"ג. רעג י"ד סי' קד סי' ג.

הלכות פסח תמב

קבו

ונחשבין מכלל דפנותיה ולפיכך אין העריבה מצרפתן לכזית בין שהן מדובקין בה כחזוק בין שהן מונחין בה ברפיון^ד (ואינו צריך לבערו אם כבר במלואו^ד או שהוא רוצה ערין לבטלו כגון שהוא קורם שעה ששית בערב פסח^ד).

ואם יש בה סדק ארוך ומונחין בו שני חצאי זיתים^ד בצק לחזק שבריה^ד או לסתום נקביה וחוט של בצק הולך בתוך הסדק מחצי זית זה לחצי זית זה רואין אנו כל שאלו ינטל החוט ביד ינטלו עמו גם כ' חצאי זיתים^ד הרי הן חשובים כמחבורין יחד על ידי חוט זה המחברן וחייב לבערן ולגורדן אע"פ שבטלן ואם אינן ניטלין עם זה החוט אין מצטרפין זה עם זה לכזית:

בח אבל אם אינן עשוין לחזק שבריה^ד ולא לסתום נקביה^ד אם הן מדובקים בעריבה הרי העריבה מצרפתן לכזית^ד וחייב לגורדן ולבערן.

ואם אף כשנצרך כל הכצק שבעריבה שאינו עשוי לחזק ולסתום לא יהיה בו כזית אין צריך לבערו^ד אלא לו יל בביטול^ד דכיון שאין בו כזית אינו חשוב והוא בטל לגבי העריבה אם הוא מורבק בה^ד.

קונטרס אחרון

(טז) אם הן מדובקין בו אם הוא מורבק בו הנה ר"ד המ"א^ד הביא מחלוקת הפוסקים על פחות מכוית בלבד אם צריך לבערו^ד, והנה המחמירים הם הר"ף^ד והרמב"ם^ד הסוכרים (כרב הווא 991 דאמר) סמי קילתא מקמי חמירתא. והנה ר"ד הרב ב"י בש"ע ודאי נתכוין לפסוק כר"ף^ד ורמב"ם כדרכו, שהרי העתיק בש"ע^ד לשון הרמב"ם אות באות, ואעפ"י [בסעיף י"א] פסק דבני ציורף כלי ר"ד, ויותר תמוה ר"ד, דבסעיף ח' העתיק לשון הרמב"ם הוואל ואלו חצאי הותים דבוקים כבתלים כו', ופירש הוא ז"ל עצמו בכסף משנה^ד דבדוקין דוקא, וכמו שכתב המ"א

רמב אילו היה לה (ראה הנהגות רעק"א. אג"ק אדמו"ר מחדרש"כ ח"ה ריש ע' רשו).

רמב רב יהודה אמר שמואל כלישנא בתרא מה, א, וכתב הוגא שם ע"ב (סמי קילתא מקמי חמירתא). ר"ף שם (ג, ב). מור וש"ע ס"ז.

רמב טור בשם הר"ר יחיאל מפר"ש, וש"ע ס"א. הנהגות סמ"ק ס' צח (ע' ער אות כב).

רמב הנהגות מור"ח ס"ק ח. מ"א ס"ק י (לדעה הנ"ל). ראה ק"א פו להוכיח דהיי"ל ק"א (ולא כדעה דב' שבמ"א שם).

רמב מ"א סוף ס"ק יב. אבל ראה ק"א ס"ק יח.

רמז ירושלמי פ"ג ח"ב. פרי"ח ס"א. ונתבאר בק"א ס"ק פו.

רלו ראה ק"א סוף ס"ק פו, הנהגות שעשוים לחזק אף העריבה מצרפתן אפילו אינן מדובקין.

רלח מ"א ס"ק יב (שאפילו דבוק לבית דהוי ליה מעשו לחזק, מ"מ צריך ביטול דוקא). ועד"ו לקמן סכ"ט. ועד"ו לקמן ס' הנו ס"ג (לדעת המחמירים פחות מכוית אפילו כשאנו מדובק). אבל ראה ק"א ס"ק יח, שהקשה עליו, ומסקין: ולא נתבתי בן בפנים משום דבאמת דבריו תמומים.

רלט שאו מועיל ביטול, כדלעיל ס' תלא ס"ב.

רמ גמרא שם. רש"י שם ר"ה שני (בספרי העריבה). מור וש"ע ס"ח. וראה ק"א סוף ס"ק פו דמורי שאנן

דבוקין בו. **רמא** מ"א ס"ק יא.

צינונים לקונטרס אחרון

רפס מה, ב (כחמירתא, שהמשנה שם מה, א מיייר בעשוי לחזק, משא"כ כשאנו לחזק חייב לבער).

רצ בא להוכיח מהש"ע שהבי"ו אינו מפרש בר"ף ורמב"ם כמ"א, אלא כפיר"י (שאף הר"ף ורמב"ם לא מחייבים לבער דבוק בכולי אלא עיי ציורף). רצא סעיף ז.

רצב וגם המ"א שם מפרש דעת הש"ע בס"ד דהיינו עיי ציורף הכלי.

רצג שלא זו בלבד שבס"א נראה שגם בדבוקים בכלי צריך ציורף, אלא יתירה מזו, שכל ענין הציורף הוא אך ורק כשהם דבוקים בכלי, משא"כ כשמונחים בכלי ואינם דבוקים. רצד שם הט"ז.

רפו לכלול קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (ירוח"ו) ח"י ע' קד ואילך.

רפז ס"ק י.

רפו בס"ק יב הביא מחלוקת לענין פחות מכוית בעינו שאנו דבוק בכלי, אבל בס"ק י נראה מדבריו, שאף דבוק ואינו עשוי לחזק, דעת הרבה פוסקים שצריך לבער, אפילו בלי ציורף הכלי לכזית. ועתה בא לבאר הטעם שלא חשש לדעה זו. **רפז** ס"ק יג, כו; במקום שאין עשוי לחזק חייב לבער.

רפח פ"ב הט"ז, ואם לאו [נשאנו עשוי לחזק] חייב לבער, ומפרש המ"א בדעתם דהיינו אפילו בלי ציורף הכלי לכזית.

הלכות פסח תמב

קבו

אבל אם אינו דבוק בה אלא הוא מונח בסדקים ברפיון ואין צריך לומר אם אינו מונח בסדק חייב לבערו¹⁰⁰ אף על פי שכבר ביטל ואע"פ שמן התורה אפילו אם לא ביטלו

קונטרס אחרון

בשמו¹⁰¹, הא לאו הכי אפילו פחות מכוית בלבד צריך ביעור¹⁰². וע"כ צ"ל (דבסעף י"א) דצריך צירוף כלי היינו משום דמיירי גם כן בדבוקין, כדמשמע בהדיא בלשוננו כי א"א לנקרן כו'.¹⁰³ ובודאי הבצק שאי אפשר לנקרו הוא דבוק בסדקי העריבה, דכהאי גוונא בבית א"צ לבער¹⁰⁴ היכא דליכא למיתש דכניש להו גבי הדדי, כמו בבית והעליה¹⁰⁵, כדאיתא בהדיא בירושלמי¹⁰⁶ שהביא הפרי חדש¹⁰⁷ (שזממנו הוציאו תוס' ע"ד צירוף כלי) הכלי מצרף ואין הבית מצרף כו', וכך פסק הרמב"ם ושו"ע¹⁰⁸. והיינו בדבוקין כמבואר בלשונם, אבל כשאינם

דבוקין ס"ל להרמב"ם ושו"ע כמ"ש בכסף משנה, דאפילו פחות מכוית בלבד צריך לבער, אף בכלי, דבכהאי גוונא לא שייך כלל צירוף כלי לדעת הפרי חדש בירושלמי, שמקשה על דין צירוף כלי ממנתי' דפחות מכן בטל במיעוטו ומתרח' כאן בתלוש כאן במחובר, ופירש הפר"ח דמתניתין מיירי בתלוש ולכן אין הכלי מצרף.

אלא¹⁰⁹ שדברי הפרי חדש תמוהים מאד, דהא גבי כותלי הבית והקורות כתב השו"ע בדבוקין עדיף טפי¹¹⁰. וגם מ"ש¹¹¹ דמתניתין מיירי בתלוש הוא דחוק, דבצק שבסדקים אינו תלוש. ועוד שבתלוש א"צ צירוף לפי דעת השו"ע סעי' [ח]. אלא ודאי דהירושלמי איפכא קאמר דבתלוש הכלי מצרף ובמחובר אינו מצרף, והיינו כקילתא¹¹², אבל לתמירתא אם אינו עשוי לחזק אף במחובר מצטרף, אבל בלא צירוף א"צ לבער. וזהו דעת ר' יחיאל מפריש¹¹³ בהגהת סמ"ק¹¹⁴ (שהעתיק בש"ע נסעיף י"א). ע"ש ובבית¹¹⁵. ולפי זה הבית אינו מצרף במחובר ודבוק בו אף שאינו עשוי לחזק. ומשום הכי סתם השו"ע סוף סעיף ח' וכתב הואיל ודבוקים, ולא פירש דדוקא דבוקים בגומא כמו שכתב בכסף משנה והוזה ליה עשוי לחזק, והיינו לפי שבחיבור ההוא לא בא אלא ליישב דברי הרמב"ם, אבל בשו"ע שירד לפסוק הלכה בכל דין ודין¹¹⁶, פסק כסמ"ק וטור דצירוף כלי מהני לבצק הדבוק בסדקי העריבה, אם כן אי אפשר לומר כלל דהדבוק בגומות ה"ל כאלו עשוי לחזק ממש, שהרי בעשוי לחזק אין צירוף כלי מועיל¹¹⁷, כמ"ש במשנה בהדיא פחות מכן בטל במיעוטו, ופירש

רמח רמב"ם פ"ב ה"ז, לפירוש מ"ב וכו' שם. שו"ע ס"ח. וראה קו"א ס"ק מו, דהכי קי"ל (ראל כרעה שהובאה לקמן סי' תמו מ"ג).

צינים לקונטרס אחרון

רצה ס"ק יב. רצו ואין לומר דהיינו דוקא בבית, משא"כ בגומותים כבלי, אין הפרש בין דבוקים לאינן דבוקים, כי ע"כ צ"ל כו'. רצו ראה בפנים סכ"ח, שפחות מכוית אסור מדרבנן גזירה משום כוית, וכשתערב אסרינן מטעם שמה יבא לאכלו, וראה תהלי"ד סי' מא. העי"ב תחמוד ע"י 57. רצו שכתבנו סוף סעיף ושי"נ. וראה לקמן קו"א סוף ס"ק יח בהגיה. רצו שהרי מפורש ברמב"ם ושו"ע שמה שבבית אין צריך לבער היינו דוקא בדבוק, ובה מחלוקים בין בית לכלי, ש כדלקמן סכ"ח. שא ס"ג ה"ב. שב סעיף יא. שג ס"ח, חלק בין בית לכלי. דש אף קי"ל כפירוש בזה, שבדבוק בכלי אין חייב לבער אלא ע"י צירוף כלי, מ"מ בדין תלוש שבירושלמי אי אפשר לפרש כדבריו (שאין הכלי

מצרף, אלא כדלעיל, שאו אין צריך צירוף וחיוב לבער אפילו פחות מכוית). שה ואיך אפשר לפרש בירושלמי שגבי כלי תלוש קיל טפי. שו הפר"ח בפירוש הירושלמי. שו שהמשנה מיירי בדלא עשוי לחזק, ומ"מ אין הדבוק בכלי מצטרף לכוית, וכשאינו דבוק (תלוש) אזי הכלי מצטרף לכוית (וראה לקמן קו"א ס"ק יח ד"ה והחייא, שחטים כבד מצטרפים אפילו בלא כלי). שו שלמד דין צירוף כלי מהירושלמי, אלא שהירושלמי ס"ל כקילתא, ודין צירוף כלי הוא בתלוש, ואילו רבינו יחיאל מפריש ס"ל כחמירתא, ודין צירוף כלי הוא במחובר. שט ס"י צח (ע' עד אות כב). שו שדברי רבינו יחיאל הם חומרא, ולא מדינא. שיש ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רעה. שיש א"כ מהו ההפרש בין כותל לכלי, אלא ודאי החילוק ביניהם הוא כשדבוק ואינו עשוי לחזק, שהכלי מצרף והבית אינו מצרף.

הלכות פסח תמב

קבה

אינו חייב לבערו אלא אם כן יש בו כזית^{רס} שנאמר^{רי} לא תאכל עליו חמץ וגו' ולא יראה

קונטרס אחרון

המ"א^{שיג} לשיטת הסמ"ק וטושי"ע דהיינו כשיש כזית ע"י צירוף כלי, וכך כתב רמ"א בס"י תמ"ז סעיף ה' דבעשוי לחזק אין הכלי מצרף. וא"כ אפשר^{שיד} דדברי הרמב"ם וש"ע הן פשטן דבדבוקין בבית א"צ לבער, אף שאינו בגומא, שאף שהוא בגומא אינו נקרא עשוי לחזק ממש, א"כ אין הגומא מועלת כלום, ועיקר ההיתר הוא משום דדבוק לבית הוי ליה כמו עשוי לחזק דעריבה שאינו דבוק^{שסו}, אבל אינו עשוי לחזק דעריבה, אם אינו דבוק אפילו אין שם אלא פחות מכזית בלבד חייב לבער, ובהכי מיירי ברמב"ם וש"ע ס"ח וס"ז^{שסז}, כמ"ש כל שאילו ינטל החוט ינטלו עמו כו' אלמא דאינו דבוק הוא, ואם הוא דבוק חייב לבער לדעת הסמ"ק והר"י מפרי"ז ושו"ת, ובהכי מיירי בש"ע סעיף ק"א. ולפי מה שכתב שם רדב"ז^{שי} ושיירי כנסת הגדולה וטור^{שס} ופרי"ת, מוכח בהדיא

מדבריהם דאף עריבה העשויה מתהיכה אחת וחבצק שבה אינו בגומא ולא בסדק* אף על פי כן צריך צירוף כלי לדעת הטור ושולחן ערוך^{שסז}, ואף המ"א לא חלק עליהם בזה, אלא שתירץ קושייתם על

הטושי"ע^{שסא}, וכ"מ בהדיא במ"א סי' תנ"ט סק"ג^{שכב}. עיין במ"ש בפנים^{שכ}, והיינו משום שהוא דבוק בכלי, משא"כ בסעיף ה' דמיירי בשאינו דבוק, ובאין דבוקין אין צריך צירוף בין בכלי בין בבית לחמירא, והירושלמי אתי קלילתא, ובעשוי לחזק לא מהני צירוף. כן דעת הש"ע בבירור, דלא כפרי חדש^{שכח}.

וכיון שלכל הני רבוותא במבואר דעת הטושי"ע להקל כשאין כזית אפילו ע"י צירוף כלי אם הוא דבוק בכלי, אפי' אינו דבוק בגומא וסדק, הכי נקטינן להקל בדברי סופרים^{שכז}, דבלאו הכי דעת התוס'^{שסז} ורא"ש^{שסח}, ורמב"ן במלחמות^{שכט} כתב שהיא שיטת רוב ראשונים ז"ל, להקל בפחות מכזית אפי' אינו דבוק, וכך כתב מהר"א^{שז} סי' קס"ד הביאו הב"י סי' תס"ז^{שזג}, ופסק כן הפרי חדש^{שזג}, אלא דאנו אין לנו אלא כמ"ש הרב ב"י בשו"ע^{שזג}, אבל להחמיר בדברי סופרים יותר ממה שהחמיר בש"ע^{שזד} זו מניין לנו^{שזח}, וכל זה להלכה אבל ישראל קדושים כן הו'^{שזח}:

רמט חסונה ריש ביצה כבית הלל. וראה גם לקמן סי' רנ דברים מז, גר. וראה מ"מ ועינים. תמב סי"ט.

ציונים לקונטרס אחרון

שייך ס"ק י.
שיד אחר שהבי' פוסק כן בשו"ע, א"כ ויכל עתה לפרש כן גם בדעת הרמב"ם.
שטו כמבואר בפנים ס"ז, דעשוי לחזק היינו אפילו אינו דבוק. וכתבאר לקמן.
שטז כל מה שנחבא שם בכלי, בעשוי לחזק ובאין עשוי לחזק, מיירי באינו דבוק (ורק בכוהל, כשאינו עשוי לחזק, מפורש שם דמיירי בדבוק).
שזו רדב"ז ח"א סי' תפח (חובא בכנסת הגדולה הגה"ט, ובמ"א ס"ק טז, ובפרי"ת סי"א), שהיא חומרא יתירה ולא נהגו בה, וכן מסיק בשיירי כנסת הגדולה אות ד, שאין מנהגנו כן.
שזח הטור רק הביא את דברי הר"י מפרי"ש, שיש ומה שלא חילקו בזה בטור^{שזח}, ולמד הרדב"ז דמיירי אפילו כשאין בה גומות וסדקים, ולכן כתב שהיא חומרא יתירה, שם אלא שהיא חומרא יתירה כיון שאפשר לנקרה היטב.
שכא דמיירי בעריבות שיש חריצין בין גסר לגסר, ובמ"ז יש להוכיח לדעת הטור וש"ע, שגם בדבוק בכלי אין חייב לבער אלא ע"י צירוף לכזית. שכתב שלש בזמן איסור חמץ צריך לבטל החמץ

שכבלים ששימשו בעיסה, קורם שיחמץ.
שכג שם סכ"א, דמיירי שאין כזית בצק דבוק בכל כלי, ולכן סגי בבטול.
שכד לא נאסר אלא בצירוף לכזית.
שכה שכתבנו אין מועיל צירוף, אלא שאן צריך לצירוף וחייב לבער.
שכו דלא כמ"א שהובא בתחלת הקונטרס אחרון, שכז מה, א ד"ה כאן (ראה בנסמן לקמן סי' תמו ס"א).
שכח פ"ב סס"י ב (ראה בנסמן לקמן שם).
שכט פ"ג (יד, א), שפחות מכזית אינו עובר אלא במקום עליה.
של תרומת הרשן ח"ב (על חטה שנמצאת בתרנגולת שאין צריך לבער את החטה שהיא פחות מכזית).
שלג בסוף הסימן ד"ה כותב בכתבי.
שלד ס"ז ד"ה ולענין הלכה, שפסק תוס' ורמב"ן, שלג להחמיר בפחות מכזית כענין. ומ"מ אין לברך על ביעורו, כדלקמן שם.
שלז ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רעט.
שלא להחמיר כמ"א ס"ק י, בפחות מכזית דבוק לכלי.
שלו כדלקמן בפנים ס"ל וש"נ.

הלכות פסח תמב

קכמ

לך שאור וגו' מה אכילה בכזית (יז) אף ראה בכזית (יח) מכל מקום מדברי סופרים אפילו פחות מכזית חמץ שהוא עומד בעינו ואינו מודבק לדבר אחר חייב לבערו^{נב} גזרה משום כזית^{נד}.

ואפילו נתערב בדבר אחר ויש בתערובות טעם חמץ חייב לבערו אע"פ שביטלו גזירה

קונטרס אחרון

(יז) אף ראה בכזית בו עיין^{נא} בתשובת חכם צבי סי' פ"ו טעם נכון^{נב} למה אין חצי שיעור אסור מן התורה בכל יראה ובל ימצא, כמו שאסור לאכלו. ואף שמשמע שם מדבריו דלהרמב"ם^{נא} שהעתיק לשונו בש"ע^{נב} אסור מן התורה, מ"מ הרי דעת המ"א^{נא} והחק יעקב^{נב} בסי' חמ"ד דאינו אלא מדברי סופרים, שאם היה מן התורה בודאי היה צריך לחזור כיון שיצא לדבר הרשות, דהאריך נדחה איסור של תורה מפני דבר הרשות, אלא ודאי אינו אלא מדרבנן וכיון שכבר יצא לא אסרוהו רבנן לחזור. ובפרט לדעת החוספות^{נא} שהביא המ"א^{נא} בסי' תמ"ז^{נא} והמשה חמצו ודעתו לבערו אינו עובר עליו, ועיין במה שכתבתי^{נא} שם^{נא}.

(יח) מ"מ מדברי סופרים אפי' פחות מכזית בו הנה^{נא} המ"א^{נא}, אחר שהביא המחלוקת שבין הראש^{נא} להרמ"ך^{נא} ומגיד משנה וכסף משנה^{נא}, סיים בזה הלשון ופשוט דאפילו פחות מכזית צריך ביטול ואם לא ביטול צריך ביעור עכ"ל. משמע מדבריו דאפילו אם הוא דבוק לבית היו ליה כעשוי לחזק להרמ"ך וסיעתו אעפ"כ צריך ביטול, אפילו אין שם אלא פחות מכזית בלבד. ולא כתבתי כן בפנים^{נא}, משום דבאמת דבריו תמוהים. עיין במה שכתבתי בסי' תמ"ז^{נא} בפירושו דב"י מהרא"י^{נא} סי' קס"ד, וממוצא דברי מהרא"י ודברי במה שכתבתי שם נשמע, דלמ"ד פחות מכזית איצ' ביעור היינו אפי' לא ביטלו^{נא}. וכדעת הט"ז כאן ס"ק"ה למלקות כו' ורגע אחד^{נא} כו',

רגא נחמד שם ג, ב (לפינן בעיור מאכילה).
רגב ראה קריא ס"ק ה, שד"ר^{נא} הכל דיוק רק מדרבנן.
וראה לעיל קריא ס"ק פ, שאם עבר עליו הפסח ולא ביערו אסור בהנאה. וראה קריא סוף ס"ק יד,

צינוים לקונטרס אחרון

שלו לכללות קונטרס אחרון זה, ראה העו"ב (ירוש"י) ח"י ע' קכד.
שלח טעם הא' שם (י"ה וגם), כטעם האמור כאן בפנים, שלא אסרה תורה אלא באיסורי מאכלות (ראה שו"ת צמח צדק יו"ד סי' טז אות י וסי' רנב אות ו). אבל ראה לעיל סי' שמ ס"א וס"ד וסי' שב קריא ס"ק א (י"ה והנה) לענין מלאכות שבת, ולקמן ח"ל גזילה וגניבה ס"א (דהיינו כטעם הב' שבחכם צבי שם י"ה אי נמי, שביעור חמץ שאני שאינו עושה מעשה), וראה לקו"ש ח"ד ע' 110 הערה 36. שלחן המלך ח"ב ע' מד. כינוס תורה א' ע' נז. כללי המפוסקים וההוראה כלל ב.
שלט ס"ב הט"ז.
שם סוף ח. שכותיהו נפסק כאן בפנים (שאם אינו דבוק צריך לבער אפילו פחות מכזית ואפילו בטל), ונתבאר לעיל קריא ס"ק טז.
שמוא ס"ק יד, ולקמן שם ס"יט (בהולך לדבר הרשות ונזכר שיש לו בתוך ביתו פחות מכזית).
שמוב ס"ק טו.
שמוג ט"ז, ב ס"ד"ה רב אשי.
שדמ ס"ק ב.
שמה קריא ס"ק ב.
שמו לכללות קונטרס אחרון זה, ראה העו"ב (ירוש"י) ח"י ע' קכו ואילך.

שמו ס"ק יב.
שמוח פ"ג סוסי"ב, שמפרש בדעת הרמב"ם פ"ב סט"ז, שפחות מכזית שאינו דבוק לכולל אין צריך לבערו.
שמוט שמפרשים בדעת הרמב"ם שם, שדוקא רבוק ככותל הוי כמו עשוי לחזק ואין צריך לבער, אבל כשאנו דבוק לכולל צריך לבערו אפילו הוא פחות מכזית.
שנ ראה בפנים (בנוסח המהרורה שלפנינו), שהובאו דברי המ"א לענין פחות מכזית דבוק בבית או בכלי (סוף סכ"ט), ולענין עשוי לחזק (סכ"ז) במוסגר), ולענין חצי זית בענין לדעת המתירים (סי' תמו ס"ג, ובקריא שם ס"ק א מצ"ל לאכן), וכאן בקריא נראה שחולק על המ"א בשלשון.
שנא רוב הקונטרס אחרון שבסימן זה לא הגיעו לידיו.
שנב תרומת הדשן ח"ב (על חטה שנמצאת בתרגולת שאין צריך לבער את החטה שהיא פחות מכזית, אף שמצאה בפסח ולא היתה בכלל הביטול). וראה לקמן סי' תמו קריא ס"ק א, שמעטע זה כתב המ"א שם ס"ק א, שבי"ה דוקא כשהחטה אינה חמץ גמור.
שנז דלא כדלקמן סי' תמו ס"ד, עיי"ש.
שנד קודם שהיא נדנית עובר (הרי מיידי בלא ביטול), ומ"מ בפחות מכזית אין צריך לבער.

שמו יעבד ויאכל ממנו בפסח^{נד} ויש כאן איסור מן התורה שבכל איסורי מאכלות^{נה} אפילו פחות מכיות אסור מן התורה שנאמר^{נו} כל חלב וגו' כל לרבות חצי שיעור^{נז}.

קונטרס אחרון

* ועיין שם בפר"ח סימן תס"ו דמיירי באינו מבטלו דחפץ ביו ליתנו על מכתו^{נח} (ואם כן אסור לכולי עלמא, דהא דפחות מכיות אין צריך ביעור^{נח} הוא משום דלא חשיב ובטיל^{נח} ממילא כמו פירוש^{נח}). והרא"י^{נח} ס"ל כמאן דאמר דפחות מכיות צריך ביעור^{נח}, וכן הר"י^{נח} לפי דעת הפר"ח. אבל באמת מלבד ש"ל דלא נחית הר"ן הכא לאשמעינן דין הביעור לכתחילה מדברי סופרים, אלא מה שעובר מן החורה, להלכה תיקנו הביטול שלא יעבור, ומשום הכי כתב ואפילו אם ימצא

וה[פ]ר"ח סי' תמ"ד ט"ה ותס"ו ט"ז ותס"ז ט"ח שהסכים למהרא"י^{נח}. וכ"מ בהדיא מלשון הרמב"ם^{נח} וש"ע סס"ח, דדוקא התם הצריכו ביטול משום דהיא בעיא דלא איפשיטא בגמ'^{נח}, ונקטין לקולא כשביטל דוקא, כמ"ש המ"א שם טס"ט, וצ"ע דרבניו סותרים זה את זה^{נח}.

וההיא ארבע טע"א דטבעא בחישהא^{נח} (אע"ג דכל הכרי הוה כמו פחות מכיות^{נח}, כיון שהם מפורזים חטי חטי), והכלי אינו מצרף^{נח} לדעת הפוסקים בקילתא^{נח},

כו' טס"ה. אף גם זאת יש לומר דמיירי אף בפירוקי שיש בהם כיות, דדוקא גלוסקא יפייפה חשובה דרעתייה עליה, ולא פירוקי שבארין, שאין דעתו עליהם אף על פי שיש בהם כיות, ואף שכתב הר"ן דגלוסקא לאו דוקא אלא כל שיעא מכלל פירוקי כו', מכל מקום משכחת לה פירוקי, שאף שיש בהם כיות לא יצאו מכלל פירוקי, דכתיב בפ"ח דברכות^{נח} נוטל את הפירוקי שיש בהן כיות כו', וכן משמע מחמת לשון הר"ן שלא פ"י דגלוסקא היינו שיש בה כיות ופירוקי אין בהם כיות, אלא ודאי דלאו בכיות תליא מילתא, ואפילו גלוסקא פחותה מכיות צריכה ביעור עכ"פ מדברי סופרים, כמ"ש לעיל בשם הפר"ח.

רנב ראה לעיל ס"ג, שגם בו חייב לבטלו גזירה משום כיות. והחלוק בין ב' מעטמים אלו (לענין ברכה ולענין חזון עכבר והפסח) ראה ק"א לעיל ס"ג מ, ולענין ס"ה חנו ס"א. וראה הע"ה תתננ"ז ע"ב.

רנב משא"כ איסור בל יראה. ש"ת חכם צבי ס"ו פו וראה ק"א ס"ק ז' וש"נ.
רנו ויקרא ז', כג.
רנז ויטא ע"ד, א. וראה רמב"ם פ"ה ה"א מ"א וכו"מ שם.

צינונים לקונטרס אחרון

ורלא כדלקמן סי' תמו ק"א ריש ס"ק א, שגם הר"ן ס"ל שאין צריך לבער, ששה אינו עובר עליהם, אף שגם לכתחלה אינו צריך לבערם.

שכו נב, ב.
שסו פ"ב ה"ז, לענין חצי זית בבית וחצי זית בעליה (משא"כ בשאר ההלכות, כמו פחות מכיות הדבוק לכלי או לכותל, אין צריך לבער אפילו בלא ביטול).
שסח מה, ב.
שסט ס"ק יג.
שע שבס"ק יב כתב שבכל אופן צריך ביטול, ובס"ק יג — רק במקום הדמיוני פחות מכיות לא יאכיל. שעה שבהשקפה ראשונה יש להוכיח מכאן כמ"א, אבל באמת אין מכאן הוכחה, כדלקמן.
שעב בגמרא מ, ב (עריכה מלאה חטים שנפלה להנה, שאסור להשהות בפסח, וצריך למכרה קבא קבא שלא יבאו לאכלם בפסח).

שעג קשה לדעת הדמיוני פחות מכיות למה לא ישהה אותם (ולדעת המ"א מיושב, דמיירי הכא בלא ביטול, שאסור להשהות לדברי הכל אפילו פחות מכיות).
שעד אף שהחטים הם בעריכה שהיא כלי, מ"מ הכלי אינו מצרף אותם להחשב כיות.
שעה שנחבא לקמן סי' תמו ס"ג שסבירא להו שפחות מכיות אין צריך לבער, וכאן מוכיח מדברי ר"י שאף הכלי אינו מצרף, אפילו אינו עשוי לחקוק.

שנה סעיף ד.
שנו סעיף א (שהביא את דברי מהרא"י וסיים: וכן עיקר).

שנז סעיף ט דר"ה והשבחי.
שנח בא לבאר דברי הפר"ח שם: ואל תשעה כמא דאמרין בפ"ק דפסחים דפירוקי לא בעי ביטול, ולא מביעי לסברת ריא"ז בפי' אלו עוברים, והכי משמע מדברי הר"ן בפ"ק דפסחים בהדיא בהדוק צריך שביטול, דס"ל דאף פירוקי צריכים ביעור לכתחילה, אלא אף לדעת פוסקים וכתבים בסי' [קסד] דפירוקי לא בעי ביעור אף לכתחילה אם ראה אותן, וכן עיקר, אעפ"כ התם היינו טעמא כדאמרין התם משום דלא חשיבי, אבל חצי זית דחשיב כמו הכא בנ"ד פשיטא דבעי ביטול וביעור. שגז אף מורבנן (לדעת הסוברים כן).
שס ראה לקמן שמוכיח כן מלשון המשנה (מה, א); ואם לאו בטל במיעוטו.

שסא שבגמרא ו, ב. וכדלעיל סי' תלד ס"ו.
שסב בפסוקי פ"ג הלכה ב אות ב (שלטי הגבורים יד, רע"א): ואני אומר שאף פירוקי של פת מעבירין אותן לכתחילה כשהן נראין לעין.
שסג ולכן אף שפירוקי לא חשיב ובטיל, מ"מ גם אחי ביטול צריך לבער פחות מכיות.

שסד פ"א ג, א. ד"ה אמר: פירוקי חמץ בביתו הא לא חשיבי ובטלים ממילא, ואפילו ימצאם לאחר מכן אינו עובר עליהם. וכתב הפר"ח שם, שמכאן משמע דעתו שכשימצאם צריך עכ"פ לבערם;

הלכות פסח תמב

קלא

לפיכך^{דס} אם הוא ממונה קצת שאינו ראוי לאכילה^{דס} אין צריך לבערו אפילו הוא עומד בעינו כיון שאין בו כוית וכבר ביטלו:

כט וכל זה בבצק שבעריבה או שבשאר כלים אבל בצק הדבוק לכותל הבית או לקרקעיתו או לקירותיו אם אין ממנו כוית במקום אחד אין הבית מצרפן^{דס} אלא די לו בביטול^{דסא} מן התורה^{דסב}.

קונטרס אחרון

דהיינו ר"י בעל תוספות^{טו} וסיעתו הפוסקים כאביו^{טז} דלא ס"ל לחלק בין כלי לבית^{טז}, מדהקשו על פירש"י^{טז}, עיי' הגהת סמ"ק^{טז}, ואף את"ל דמיירי במחובר אבל בתלוש ס"ל כהירושלמי דהכלי מצרף^{טזא} (עיי' במה שנתבאר לעיל^{טזב}), מ"מ ה"ל למשתתף^{טזג} להוציאם מההוא ארבא (שהיא כמו כלי) ולהכניסם לאוצר שהוא כבית ולהשהותם. זה אינו^{טזד}. דא"כ אף להמ"א לא אתי שפיר, דיבטל וישהה עד אחר הפסח^{טזד} ולא יצטרך למכור קבא קבא כו'. כמ"ש^{טזד} לעיל^{טזד} בשם הפרי חדש^{טזד} דבחיובותא תליא מילתא, לענין פחות מכוית דרבנן, וה"ה לענין כוית דאורייתא^{טזד}, תליא הכל בחשיבותא, כמשמעות לשון המשנה^{טזד} פחות מכאן בטל במיעוטו, דמשמע שביטולו הוא מפני מיעוטו שאינו נחשב לכלום, ואם כן כרי של חטים מחומצות שהן חשובין ודאי עובר אליהן מדאורייתא, וה"ה אפילו אין כוית מהן במקום אחד, שאף שאינן במקום אחד ממש בבצק שהכוית הוא דבוק ומחובר על ידי המים המתברים הקמה, אלא שהחטים הם נוגעות זו בזו, מיקרי גמי מקום אחד וחשיבי ולא בטילי. ולא גריעי מכוית בצק במקום אחד השני במשנה סתם, ומשמע אפי' נילוש במי פירות עם מעט מים שממהרים להחמיץ^{טז}, ועיקר חיבור הקמה הוא במי פירות שאינו חשוב חיבור לענין טומאה וחלה כדאיאת בירושלמי פרק [ב] דחלה^{טזא}, הובא ברא"ש הלכות

רס ירושלמי פ"ג ה"ב.
רסא ח"א ס"ק יב (שאפילו אין שם אלא פחות מכוית דבוק צריך ביטול, כדלקמן בדמשך הפעוף). וראה ק"א ס"ק יד.
רסב ראה תחלה לדוד ח"ג סי' מא.

רנ כיון שעוקר טעם האומר הוא שמא יבא לאכלו, ודלעיל סי' תתנ"ט וס"ט וס"ל שבנוקם שאין לחשוש שיבא לאכלו מנ' בביטול (גם בכוית). וראה ק"א ס"ק מז בהג"ה דא, וסוף ס"ק יח בדג"ה.
רנט הגהות חייטוניות פ"ב הפ"ו אות ת, בשם רא"ם ביראים השלם סי' שא. ח"א ס"ק י.

ציונים לקונטרס אחרון

היא רק דבוק לכלי שאינו מצרף, משא"כ בתלוש. שפג אין להוכיח מכאן כהמ"א, שגם פחות מכוית צריך לבער כשלא ביטל, ולכן צריך למכור קבא קבא. שפד ראה לקמן סי' תמה ס"ב, שאם הוא מבטלו וברעתו לחזור וללכות בו אחר הפסח אינו הפקר גמור והרי הוא כשלו. שפה אלא ודאי לדברי הכל צריך להרץ, שהטעם שהחטים שבעריבה חשובים כמו כוית וצריך לבערם הוא כמו שנתבאר לעיל כו'. שפו בתחלת ההג"ה. שפז סי' תתנ"ט.
שפה כדלעיל שם לענין פחות מכוית שרוצה ליתן על מכתו שצריך לבערו מדרבנן, כך כאן לענין ציורף החטים שגם מחומצות חשוב כוית וחייב לבערו.
שפט מה, א (לענין פחות מכוית). שפז כדלקמן סי' תתכ"ט.
שפז הלכה א: שהכל מודים שלענין טומאה אין מי פירות מחברין, ורבי יהושע נ' לוי ס"ל שאף לענין חלה אינם מחברים.

שעו מה, א ד"ה כאן.
שעז מה, ב.
שעה שכמו שהבית אינו מצרף (כשאינם בבית אחד, כדלקמן בפנים סכ"ט) כך גם הכלי אינו מצרף (אפילו אינו עשוי לחזק).
שעט מהא דארמינן בגמרא שם: לא אמרן אלא בעריבה אבל בבית חייב לבער משום דזמנין כו' (כמבואר בפנים כאן סכ"ט), ואילו לרש"י (שם ד"ה אלא הא הוא, בפירושו את דברי אביי) גם פחות מכוית חייב לבער שלא במקום לישה. ואף שלא נתפרש בתוס' רק לענין פחות מכוית, מ"מ הוכחה זו היא גם לענין ציורף, שדוקא בבית אחד מצטרפין לכוית, משא"כ בעריבה.
שפ סי' צח (ע' עד), שהביא מרבינו יחיאל מפרי"ש, שהוכיח מהירושלמי (פ"ג ה"ב) שהכלי מצרף (כשאינו עשוי לחזק).
שפא וא"כ לא קשה מהגמ' דארבא דטבעא בחישהא, שהרי הארבא היא כלי ותחטים אינם מתחברים לכלי, וא"כ הארבא מצרפת את כל החטים לכוית.
שפב כמ"א ס"ק טז, שהירושלמי ס"ל כקילתא, והכלי אינו מצרף במחובר אבל בתלוש מצרף, וא"כ י"ל שגם ר"י יסבור כן, והוכחתו הנ"ל מהגמרא

ומכל מקום מדברי סופרים אם ב' חצאי ותיים דבוקים בבית אחד אפילו הם כב' כתלים

קונטרס אחרון

חלה ^{ט"ו}, ואפי' חשוב חיבור לענין ביעור, הואיל והוא חשוב חיבור בעיני בני אדם, אף שאינו חשוב חיבור ע"פ התורה, והוא הדין והוא הטעם חטים הנוגעות זו בזו, אבל אם אינן נוגעות הדין הן כב' מקומות ^{ט"ז}, וכל חד בטל במיעוטו ^{ט"ח}, ומדורבנן איכא פלוגתא דקילתא ותמירתא, וכן מחלוקת הפוסקים.

והשאלה ^{ט"ט} אתי שפיר מ"ש הרא"ש ^{ט"ז}, דמ"ש הרמב"ם ^{ט"ט} דבוקין הוא לאו דווקא ^{ט"ז}, אע"ג דהרמב"ם ^{ט"ז} ס"ל כתמירתא ^{ט"ז} דפחות מכות צריך לבער ^{ט"ז}, אלא דס"ל להרא"ש דהיינו דוקא בצק שבעריבה, דחשוב עכ"פ מדורבנן, אבל המושלך לאין לא חשוב כלל, והוא בכלל פירורין דאמרינן בפרק קמא ^{ט"ז} דלא חשיבי כלל ובטלי ממילא, וא"צ ביטול ולא ביעור ^{ט"ז}, שהרי גבי ביעור ג"כ שנינו ^{ט"ז} פחות מכן בטל במיעוטו, אלמא דכל מאי דבטלי ולא חשוב א"צ ביעור, וה"ה לפירורין דלא חשיבי ^{ט"ז}, והמגיד משנה והשו"ע ^{ט"ז} דס"ל דבוקים דוקא, ע"כ ס"ל לחלק בין פירורי פת לפירורי בצק ^{ט"ז}, כמ"ש ריא"ז ^{ט"ז} בשלטי גבורים בשם מז"ה, וכ"כ במטה משה ^{ט"ז} ושיירי נכנסת הגדולה סי' ת"ס ^{ט"ז} בשם ר"ז רונק"ל (במהרי"ל ^{ט"ז}), ולזה נכתבין המ"א שם ^{ט"ז}, דלא כמ"ש הב"ח ^{ט"ז} והט"ז שם ^{ט"ז} בשם מהרי"ל דהיישנין כו' ^{ט"ז}, דאין לומר שרעת המ"מ וש"ע שלא לחלק בין פת לבצק אלא בין ביטול לביעור כדעת ריא"ז ^{ט"ז}, דא"כ אמאי צריך לבטל בדבורים ^{ט"ז}, כיון שאפי' בלא דבוקים דחמיר טפי א"צ לבטל, ואיך אפשר שבדבוקים צריכים ביטול ולא ביעור ובמונחים על גבי קרקע צריכים ביעור ולא ביטול, זהו דבר שאין לו שחר:

צינונים לקונטרס אחרון

שע"ס ^ג, ובפירושו לחלה פ"ב מ"ב (הובא בש"ך יו"ד סי' שכט ס"ק ט).
שע"ס שמשנה כא, א.
שער ^ב, ב. וראה לקמן שם סי' דק"א ס"ק ג.
שע"ס כח, א.
שע"ס כמובאר בפנים סכ"ח, ובקור"א ס"ק יז, שלדברי הכל אין חצי שיעור אסור מן התורה בכל יראה וכל ימצא.
שע"ס שנתבאר שגם הסוככים שפחות מכות אין צריך לבער מדורבנן, מודים שאם הוא חשוב צריך לבטל, יש לומר גם לאידך גיסא, שגם הסוככים שפחות מכות צריך לבער מדורבנן, מודים שאם אינו חשוב למבוי אין צריך לבטל.
שע"ס פ"ג סו"י ב.
שע"ס פ"ב ה"ט, שחצי זית דבוק בבית וחצי זית בעליה אין חייב לבער הואיל והם דבוקים בבתלים.
ת' שאפילו אין דבוקים ומונחים זה בבית וזה בעליה אין מצטרפין ואין חייב לבער.
תאם שם ה"ה, שפחות מכות שאינו עשוי לחזק חייב לבער, ונתבאר לעיל קור"א ס"ק טז (ד"ה אלא).
תב וא"כ הניחא בתחלת דברי הרא"ש דמירי בדעת עצמו, דס"ל בקילתא, שפחות מכות אין צריך לבער (דלקמן סי' תמו ס"ג וקור"א ס"ק א), אבל בסוף דבריו שבאר דברי הרמב"ם, איך כותב שדבוקים לאו דוקא, וגם כשאנו דבוקים אין צריך לבער, וראה לקמן סי' תמו קור"א ס"ק א, שפירוש דברי הרא"ש לשיטתו שפחות מכות אין צריך תג ו, ב.

תד כמו שהוא בטל לענין שאין צריך לבטל, כן הוא בטל לענין שאף שרואים אותו אין צריך לבערו. תה מה, א: ואם לאו (שאין בו כותה) בטל במיעוטו. תו סוף סי' ד, שמשמע זה פחות מכות בבית אין צריך לבער.
תז ביראים השלם סי' שא.
תח ד"ה כחבו ההגהות.
תט אצ"ל: ומ"א (ס"ק י. וראה בפנים סוף סכ"ח. לעיל קור"א ס"ק ט"ז בהג"ה הא, העי"ב יו"ת"ו ח"י ע' קמ).
תי סוף סעיף ח (שבאין דבוקים לבית צריך לבער). תיא שום חשובים יותר ואין בטלים ממילא.
תיב פסקי ירא"ש שם, בשם מורו זקנו הרי"ד.
תיג סי' תקעט.
תיד הנה"ט אות ג.
תטו ה"ל אפיית מצות (אות ח ע' טה).
תטז סי' תס ס"ק ב (ולקמן שם סי' ט): דפירורי בצק מתכבדין יחד ונדבקינן וחשיבי (דהיינו שמשמע זה חשוב אפילו פחות מכות, כדעת הרי"ד, ולא שחיישין שלמעשה יתדבקו יחד).
תז שם סי' ב ד"ה ואיכא.
תח סוף ס"ק ג.
תיט שמשמע זה לא ה' צריך לבער כאן, בחתיכת בצק אחת שהיא פחות מכות ואינה דבוקה לבית (אלא שמהרי"ז ונקיל חולק על מהרי"ל שם וס"ל בהרי"ד, ומטעם זה צריך לבער אף כאן).
תיב שם, שאפילו במירורי פת שבטלים ממילא, כשנראין צריך לבערם (וכדלעיל בהג"ה הא).
תכא בהמב"ם שם ה"ט ושור"ע סי' (ומ"א ס"ק ג), בחצי כות דבוק בבית וחצי כות בעליה, כיון שהיא בעיא דלא איפשטא צריך לבטל ותו לא.

הלכות פסח תמב

קלג

הרחוקים זה מזה חייב לבקרו מפני שלפעמים הן מתקבצין ביחד^{דס} על ידי כיבוד הבית^{דט} ונדרקין זה בזה.

אבל אם היו כחצי וית בצק רבוק בבית זה וכחצי וית אחר רבוק בבית שלפנים הימנו או כאסדרה שלפניו או בעליה שעל גביו^{דסח} כיון שב' החצאי ויתים אינם רבוקים בחדר אחר אין חוששין שמא יתקבצו ביחד ולפיכך די לו בביטול^{דסז} כמו לחצי וית בלבד המדויק בבית או בכלים אבל אם לא ביטלן וכבר הגיע שעה ששית שאין בידו לבטלן אפילו אם אין שם אלא פחות מכוית והוא רבוק בבית או בכלי חייב לבקרו מן העולם לגמרי^{דסז} גזירה משום כוית^{דסח} שהוא עובר עליו מן התורה אם לא ביטלו:

ל' וכל זה מעיקר הדין אבל ישראל קדושים הם ונוהגין להחמיר על עצמן וגוררים כל החמץ הנמצא אפילו משהו והוא רבוק בבית או בכלי ומחמירין עוד לגרור הספסלים והכסאות והבתלים שנגע בהן חמץ ואם יש חמץ בסרק שאינו יכול לחמט אחריו ויציא עליו מעט מיט^{דסט}:

ל"א ועריבה שלשן בה חמץ כל השנה אפילו מעיקר הדין צריך לטוטה במיט^ד או ליתנה לנכרי קודם הפסח^{דסא} אם הוא מנסרים רבים שיש חריצין בין נסר לנסר^{דסב} ואי אפשר לנקר הויטב כל הבצק שבחריצים שלא ישתיר ממנו כוית אם נצרף מה שיש ממנו בכל העריבה שהעריבה מצרפת לכוית^{דסג}.

אבל עריבות העשויות מחתיכה אחת שאין בהן סדקים וחריצים ויכל לנקר החמץ מהם^{דסד} ולרחצם היטב ויטמנינם בחדר שאינו רגיל לילך לשם כל ימי הפסח^{דסה} כמו שיתבאר בס' תנ"א^{דסו} וכן יעשה בעצי מגלגלין ושאר הכלים ששימשו בעיסה^{דסז} ואין בהם סדקים וחריצין. אבל סלי נצרים שמניחין בהם חמץ כל השנה^{דסח} כיון שאי אפשר לנקרם הויטב טוב להחמיר וליתנם לנכרי במתנה גמורה^{דסט} קודם הפסח ויחזור ויטמנם ממנו אחר הפסח^{דסז} וכן טוב לעשות בכלים שמניחין בהן קמח כל השנה^{דסז} אף על פי שאינו רוצה להשתמש בהן בפסח.

ורין העריבה ושאר כלי הלישה וכן הסלים וכלי הקמח שרוצה להשתמש בהן בפסח יתבאר בס' תנ"א^{דסב} ותנ"ג^{דסג}:

מן שלמדו דין הצירוף מהירושלמי פ"ג ח"ב.
עד מ"א שם, בשם של"ת הירב"ז ח"ב סי' קעד, הובא בכנסת הגדולה הגה"מ, ובפרי"א סי"א. וכן סמ"ק בשיירי נכנסת הגדולה אות ד. ויתבאר בקי"א סוף ס"ק פז. וראה לקמן סי' תנא ס"ז הל'ק בין כלי עץ לכלי מתכות.
ערב של"ת מהר"י ווייל רמ"א קנ"ג מ"א ס"ק יח.
רעז סמ"ק א.
רעז ראה מהר"ל הל' ל' יום קודם לפסח (ע' יב). ח"י ס"ק כ (שד"ק דומה לעריבות).
רעח דוקא סי' רנז. מהר"ל שם. רמ"א סי"א. מ"א שם. וראה גם לקמן סי' תנא סנ"א.
רעט מהר"ל שם (ע' יא). מ"א ס"ק יז.
רפ מור וש"ע שם (עד לאחר הפסח). מ"א שם. ובדלקמן סי' תמב ס"ג.
רפא של"ת מהר"י ווייל שם (להפנינים). רמ"א שם (ליתן במתנה). וראה לקמן סי' תנא ס"ג.
רפב סמ"ק מז ואילך.
רפג סמ"ק כז.

רס גמרא מה' ב. מור וש"ע פ"ח.
רסד ושי"י שם ר"ה ויטמן.
רסה בעיא דלא איפשטא בגמרא שם.
רסו רמב"ם פ"ב הל' שו"ע ס"ח.
רסז ח"א שם. וראה לעיל סכ"ז (במוסגר), שכ"ה אפילו עשויין לחזק שברית (אבל ראה קי"א ס"ק יח, שהקשה עליו, וט"ס; ולא כתבו בן כפנים משום רבאנא דבריו תמוזים).
רסח כדלעיל סכ"ה וש"נ.
רסט רמב"ם פ"ג סי' ב. מור וש"ע פ"ו. וראה גם קי"א סוף ס"ק פז.
ער ראה גם לעיל סכ"ז וש"נ.
רעא סמ"ק סי' רכב (ע' רכו). הגה"ת סמ"ק סי' צח (ע' עד). מור בשם דרי"י מפריש. וש"ע פ"א. וראה גם לקמן סי' תנא סנ"א. מור מברית חמץ (שנכלל בשטר מברית חמין). כלם מהמוצא שיש עליהם חמץ בעין).
ערב ח"א ס"ק פז.
רעג הגה"ת סמ"ק מור וש"ע שם. וראה לעיל קי"א ס"ק

לב חמץ שנתעפש ונפסל מאכילת כלב^ד או ששרפו באש קודם זמן הביעור ונחרך^ה עד שאינו ראוי לכלב^ו אע"פ שמותר לקיימו בפסח^ז אסור לאכלו בפסח^ח ואף על פי שאינו נחשב לאוכל כלל מכל מקום כיון שהוא רוצה לאוכלו הרי הוא מחשיבו לאכילה^ט והרי הוא נחשב לו מדברי סופרים^י כאוכל גמור על ידי מחשבתו שהוא מחשב לאכול ממנו:

לג כמה דברים אמורים כשהוא מתכוין לאכלו אבל אם הוא מתכוין לאכול מאכל אחר אף על פי שנתערב בתוכו חמץ זה שנפסל מאכילת כלב קודם זמן הביעור אם יש במאכל זה רוב כנגד חמץ זה^{יא} מותר לאכלו ואינו חושש לחמץ זה שבתוכו כיון שאין מתכוין כדי לאכלו שהרי לא עירבו בתוכו בכונה אלא מאליו נפל שמה או שנתערב שם בשוגג הרי לא נחשב לו חמץ זה כאוכל גמור והרי זה כאוכל עפר שהרי אין עליו תורת אוכל כלל אלא על ידי מחשבתו שמתחשב עליו לאכילה^{יב}:

לד דיו שבשלו נכרי בשכר בתוך הפסח אסור לכתוב בו במועד גזירה שמא יתן קולמוסו לתוך פיו^{יג} ואף על פי שהשכר שבריו זה נפסל מאכילת כלב מכל מקום כיון שלא נפסל עד לאחר זמן הביעור כבר נאסר בהנאה קודם שנפסל ואין איסור זה נפקע ממנו^{יד} לעולם^{טו} אבל אם נתבשל בשכר קודם זמן הביעור מותר לכתוב בו במועד^{טז} דאף אם ישבת ויתן קולמוסו לתוך פיו אין בכך כלום כיון שאין מתכוין לאכלו^{יז}:

תמג דין חמץ בערב פסח לאחר שש וכו' י"ג סעיפים:

א אף על פי שמן התורה אין חמץ אסור באכילה ביום י"ד אלא מסוף שעה ששית ולמעלה^א כמו שנתבאר בס' תל"א^ב מכל מקום כדי שלא יבואו למעות ביום המעונן^ג אסרוהו חכמים ב' שעות קודם חצות היום הדיינו המישיית וששית^ד.

אלא שכל שעה ה' לא אסרוהו אלא באכילה^ה ואפילו דבר שאיסור אכילתו בתוך הפסח אינו אלא מדברי סופרים אסור לאכלו משעה ה' ואילך^ו אבל מותר להנות ממנו כל מיני הנאות בשעה ה' אפילו הוא חמץ גמור האסור בהנאה מן התורה מחצות היום ואילך אף על פי כן לא רצו חכמים לגזור עליו איסור הנאה בשעה ה' ולפיכך יכול למכרו ולכבדו אפילו הרבה ביחד אע"פ שבודאי לא יאכלנו הנכרי קודם הפסח^ז:

רפד כדלעיל ס"ב וט"ז.

רפה רבא בגמרא כא, ב. מור ושורע ס"ט.

רפו תוס' שם ד"ה חרכב. רא"ש פ"ב סי' א. ר"ן רפ"ב

(ה, ב) ד"ה חרכב. מור ושורע שם.

רפז כדלעיל שם. ומותר אף להנות מהם בפסח, כדלקמן סי' תמח ס"א.

רפח רא"ש שם בשם הר"י ברענוני. מור וט"ז ס"ק ה.

רפט תרומת הדשן סי' קכג. ממשמעות הרא"ש שם. ט"ז שם.

רצ ט"ז שם.

רצא ראה גם לעיל סכ"ב.

רצב חז"י ס"ק יט.

רצג הדינו מחשב איסור אכילה, ולא משעם איסור הנאה שבכתובה. ראה תהלה לדוד ח"ג סי' מב. שו"ת נחלת הענין (סאקאומסקא) א"ח סי' יג. שערי תורה ח"ה חוב' ג ע' 49. יגדיל תורה (ג). חוב' פ ע' כג. חוב' ג ע' רחל. העינים (ג). קל ע' ה. שערי שלום סי' כג.

רצד תרומת הדשן סוף סי' קכג. חז"י ס"ק יט.

רצה ראה לעיל סוף סכ"א. לקמן סי' תמח ס"ח (שאף אפי' אסור בהנאה, ואף כשתערב בחומר).

רצו תרומת הדשן שם. שורע ס"י.

רצז תרומת הדשן שם. מ"א ס"ק טו.

סימן תמג

א מור ושורע ס"א.

ב סוף ב.

ג רבא בגמרא דף יב ע"ב. ט"ז ס"ק א. מ"א ס"ק ב.

ד וראה ח"י צנח צדק רח, ב.

ה חשונה דף יא ע"ב כרכי הירוש. מור ושורע שם.

ו משנה בגמרא כא, א. מור ושורע שם.

ז עולת שבת ס"א. חז"י ס"ק ג.

ז גמרא דף כא, סע"א וכב"ה בברייתא שם. מור ושורע שם.